

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Michal Podlogar

Střídavá péče o děti po rozvodu

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Střídavá péče o děti po rozvodu vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Duchcově dne 20. 6. 2018

.....

Michal Podlogar

Děkuji tímto JUDr. Lence Westphalové, Ph.D. za její odborné vedení při vypracování této diplomové práce, za její připomínky, vsřícnost a ochotu.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1 Úvod	7
2 Definice právních pojmů	9
2.1 Rodina	9
2.2 Dítě	9
2.3 Nejlepší zájem dítěte	10
2.4 Rodičovská odpovědnost	11
2.5 Manželství	12
2.6 Rozvod	12
3 Střídavá péče	14
3.1 Historie střídavé péče v České republice	16
3.2 Délka časového období u střídavé péče	17
4 Předpoklady střídavé péče	21
4.2 Kritéria pro svěření dítěte do střídavé péče	22
5 Pozitivní a negativní aspekty střídavé péče	24
5.1 Pozitivní aspekty střídavé péče	24
5.2 Negativní aspekty střídavé péče	26
6 Střídavá péče o děti v zahraničí	30
6.1 Střídavá péče ve Slovenské republice	30
6.2 Střídavá péče ve Francouzské republice	31
7 Okolnosti ovlivňující vhodnost střídavé péče v aplikační praxi	33
7.1 Souhlas rodičů se střídavou péčí	33
7.2 Nesouhlas rodiče se střídavou péčí	34
7.3 Věk dítěte a jeho vliv na střídavou péči	38
7.4 Zdravotní stav dítěte v kontextu střídavé péče	38
7.5 Velká vzdálenost bydlišť rodičů	39
7.6 Navštěvování jedné školy	40
7.7 Zaměstnání rodiče	41
7.8 Sexuální orientace rodičů	42
7.9 Změna poměrů	42
8 Závěr	44
Bibliografie	47

Abstrakt	52
Seznam klíčových slov	53

Seznam použitých zkratek

Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Úmluva	Úmluva o právech dítěte vyhlášená Valným shromážděním OSN 20. 11. 1989 v New Yorku
Slovenský zákon o rodině	Zákon č. 36/2005 zákon o rodině a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Code civil	Code civil des Français ze dne 21. 3. 1804, ve znění pozdějších předpisů
ZZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

1 Úvod

Tato diplomová práce se zabývá problematikou střídavé péče o děti po rozvodu. Tento výchovný model spadá pod odvětví rodinného práva, přičemž právě výchova nezletilých dětí je nejdůležitější oblast lidského života, jelikož se jedná o nejcitlivější oblast upravujícím právem, která je velmi ovlivněna rodinnými vztahy.

Obecně je třeba říci, že v České republice neustále stoupá počet rozvodů, a tudíž stoupá i diskuze ohledně střídavé péče o děti po rozvodu, a tak tento výchovný model vzbuzuje u veřejnosti stále značné emoce. I přes to, že se jedná o málo využívaný výchovný model, střídavá péče o děti má stále větší publicitu, a právě z tohoto důvodu jsem se rozhodl prozkoumat uvedený institut a zaujmout ke střídavé péči o děti po rozvodu své vlastní stanovisko.

Ačkoliv se tato diplomová práce zabývá střídavou péčí o děti po rozvodu, vztahuje se tato práce i na problematiku svěřením dítěte do péče v souvislosti rozchodů rodičů, kteří nejsou v manželství, nicméně tato péče může být také nařízena i v době do rozvodu rodičů.

Institut střídavé péče byl vnesen do české právní úpravy až novelou zákona o rodině v roce 1998, přičemž do té doby nebylo možné svěřit děti po rozvodu do střídavé péče rodičů a děti byly většinou svěřovány pouze do výlučné péče matky. Až postupem času vzrostl především u otců zájem o tento výchovný model, případně otcové chtějí být s dětmi stále ve větším kontaktu, aby měli větší vliv na výchovu svého dítěte.

Střídavá péče o děti má celou řadu kritiků i zastánců. Zastánci střídavé péče především argumentují zejména tím, že střídavá péče umožňuje dítěti si nadále udržet oba své rodiče, jelikož oba rodiče se podílejí na výchově svého dítěte a jsou s ním stále v pravidelném kontaktu, což je pro dítě velice důležité především v raném věku. Zatímco kritici střídavé péče nejčastěji argumentují tím, že děti potřebují zejména stále prostředí a jeden domov, jelikož stálé prostředí je velice důležité pro vývoj dítěte a neustálé stěhování může být pro dítě často stresující.

Toto téma je stále velmi aktuální, což dokazuje judikatura Ústavního soudu. Ačkoliv každým rokem se zvyšuje počet dětí svěřených do střídavé péče, vyskytuje se nejednotný postup soudů. Je potřeba také zmínit, že tento institut stále více zemí zakotvuje do svých právních rádek, přičemž některé země dávají přednost střídavé péči před výlučnou péčí.

Literatura k tomuto tématu je rozsáhlá, kde lze najít i velké množství kritiky nejen ze strany psychologů a právních odborníků, ale i ze strany veřejnosti. Hlavními prameny mé

diplomové práce jsou především právní předpisy, odborné časopisy a judikatura Ústavního soudu. Mnoho odborníků se věnuje tomuto institutu, avšak problematice střídavé péče se především věnují Prof. JUDr. Milana Hrušáková, CSc. a doc. JUDr. Zdeňka Králíčková Ph.D., které se dlouhodobě zabývají rodinným právem. Z oblasti psychologie se této problematice věnují především PhDr. Ilona Špaňhelová a PhDr. Tomáš Novák.

Předkládaná diplomová práce si bere za cíl, co nejlépe postihnout problematiku ve střídavé péči a definovat jednotlivé faktory, které ovlivňují nařízení střídavé péče. Dále bych chtěl také sepsat doporučení pro rozhodování ve věcech tohoto výchovného modelu. Při zpracování této práce využiji zejména deskriptivní a statistickou metodu. U srovnání s francouzským a slovenským právním řádem využiji metodu dílčí komparace.

Předložená diplomová práce je rozčleněna na kapitoly a podkapitoly. Druhá kapitola pojednává o základních pojmech rodinného práva, které s institutem střídavé péče přímo souvisí. Kapitola třetí se zabývá pojmem střídavé péče, její historií v České republice a délkou časového období u střídavé péče. Čtvrtá kapitola se zabývá předpoklady střídavé péče včetně jednotlivých kritériích, které jsou obecnými soudy zohledněny při rozhodování. V páté kapitole se budu zabývat pozitivními a negativními aspekty střídavé péče, které především uvádějí odborníci z oblastí právní vědy, ale i z oblasti psychologie. Šestá kapitola je věnována střídavé péči v zahraničí, zejména střídavé péči ve Slovenské republice a ve Francouzské republice. Sedmá kapitola bude projednávat o okolnostech ovlivňujících vhodnost střídavé péče v aplikační praxi, především bude pojednávat o konkrétních faktorech. Na závěr této práce popíšu získané poznatky o střídavé péči o děti po rozvodu.

2 Definice právních pojmů

2.1 Rodina

Definice pojmu rodina není zcela jednoznačná, jelikož se tento pojem liší podle přístupu různých vědních disciplín. Dodnes používané definice se opírají pouze o příbuzenství, které vznikne sňatkem nebo narozením dítěte.¹

V současné době není v českém právním řádu nikterak definován pojem rodina, avšak o „rodině“ mluví jak Listina základních práv a svobod v čl. 32, tak i občanský zákoník v § 3 odst. 2. Rodina je tedy původní a nejdůležitější sociální skupina, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou, jejíž společenský význam je zcela nezastupitelný a z tohoto důvodu je pod ochranou státu. Rodina je založena na manželství či pokrevním příbuzenství, kdy členové rodiny jsou spojeni společným soužitím, vzájemnou pomocí a morální odpovědností.²

Nicméně přetrvává stále názor, že o rodině můžeme mluvit pouze, když se muži a ženy, kteří spolu žijí, narodí dítě. Pod pojmem rodina spadají osoby, které uzavřely mezi sebou manželství a osoby pokrevně příbuzné, ale i osoby žijící mimo manželství a osoby pokrevně příbuzné.³

Rodina plní řadu funkcí, z nichž za nejhlavnější jsou považovány funkce výchovná, ekonomická, reprodukční, socializační a ochranná. K tomu je třeba přítomnosti všech jejích členů. V případě rozpadu rodiny je třeba udržet vztah mezi rodinou, aby zůstalo zachováno co nejvíce funkcí rodiny. Funkce rodiny se vyvíjí v souvislosti se společenskými změnami a kulturou, které ovlivňují postavení rodiny a vztahy.⁴

2.2 Dítě

Pojem dítě je definován v čl. 1 Úmluvy o právech dítěte, kde: „*Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilostí dosaženo dříve.*“⁵

Až dovršením osmnáctého roku věku nabývá člověk zletilosti. Před nabytím zletilosti lze plnou svéprávnost nabýt přiznáním svéprávnosti na základně rozhodnutí soudu či

¹ MATOUŠEK, Oldřich. PAZLAROVÁ, Hana. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portal. 2010, s. 13.

² PADRNOS, Jaroslav. In VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 12.

³ PADRNOS, Jaroslav. In VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 11.

⁴ ČERNÁ, Marie. *Rozvod, otcové a děti*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2001, s. 19- 20.

⁵ Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb. ze dne 20. listopadu 1989.

uzavřením manželství. Svěprávnost nabytá uzavřením manželství se pak při rozpadu manželství již neztrácí.⁶

Nastává tak situace, kdy dítěti většina států přiznává nutnou míru ochrany, ale nedefinuje, koho vlastně považuje za dítě, jemuž určitou ochranu stát přiznává. V českém právním řádu je pojem dítě používán ve dvojím významu. Jednak jakákoliv fyzická osoba ve vztahu ke svým rodičům a dále fyzická osoba, která se považuje za nedospělého jedince, jelikož nedosáhla plné zletilosti.⁷

2.3 Nejlepší zájem dítěte

Zájem dítěte je velice neurčitý pojem, který je aplikován v různých kulturních, sociálních nebo náboženských podmínkách, přesto není možné říci, jaký je nejlepší zájem dítěte, jelikož zájem dítěte musí být vyložen a odůvodněn v konkrétním případě. Zájem dítěte je tedy nutné interpretovat jako zájem na jeho ochranu, rozvoj a participaci.⁸

Pojem zájem dítěte je obsažen také v čl. 3 Úmluvy, kde: „zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.“⁹ Ústavní soud se vyjádřil ohledně zájmu dítěte, že „...zájem dítěte jako přední hledisko při jakékoli činnosti týkající se dětí ve svém čl. 3 reflektuje skutečnost, že jakkoli lze považovat za přirozené a žádoucí, aby dítě bylo vychováváno svými rodiči, nelze odhlédnout od toho, že i dítě samo je bytostí jedinečnou, nadanou nezadatelnými, nezczitelnými, nepromlčitelnými a nezrušitelnými základními právy a svobodami, tedy bytostí, které by se mělo dostat při jejím vývinu toho nejlepšího, totiž toho, aby výše uvedené atributy nezůstaly prázdnými slovy.“¹⁰

V novějším nálezu sp. zn. I. ÚS 1554/2014 ze dne 30. 12. 2014 Ústavní soud konstatoval, že „...koncept nejlepšího zájmu dítěte je flexibilní a adaptabilní. Měl by být přizpůsoben a definován individuálně s ohledem na specifickou situaci, v níž se dítě či děti, jejichž se věc týká, nachází, přičemž pozornost by měla být věnována jejich osobním poměrům, situaci a potřebám. V rámci individuálních rozhodnutí musí být nejlepší zájem dítěte hodnocen a stanoven ve světle specifických rozhodnutí konkrétního dítěte. Z formulace, že nejlepší zájem dítěte musí být předním hlediskem, avšak zároveň vyplývá, že nejde

⁶ § 30 odst. 1, 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ SCHÖN, Monika. Koho české právo rozumí pod pojmem dítě? *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 17-19.

⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 847.

⁹ Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb. ze dne 20. listopadu 1989.

¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 19. dubna 2000, sp. zn. IV. ÚS 695/2000.

o hledisko jediné, které soudy v řízeních týkajících se dětí musí zvažovat. Nejlepší zájem dítěte může být v konfliktu s oprávněnými zájmy ostatních osob.“¹¹

Zájem dítěte se dá dále dovodit jak z hlediska osobnosti a schopnosti dítěte, z životních poměrů obou rodičů, z citové orientace a ze zázemí dítěte, z výchovné schopnosti rodiče, ze stability výchovného prostředí a i z hmotného zabezpečení.¹² Existuje mnoho různých hledisek, ze kterých lze dovodit nejlepší zájem dítěte, nicméně je především zapotřebí každý případ posuzovat individuálně, aby byly zjištěny nejdůležitější zájmy dítěte.

Avšak ustanovení § 907 odst. 2 občanského zákoníku je natolik obecné, že nedává výslovně adresátům práva žádné vodítko, za jakých podmínek je střídavá péče v nejlepším zájmu dítěte.¹³

Zjištění nejlepšího zájmů dítěte je tedy klíčem k posouzení vhodnosti střídavé péče, které je předmětem velkého množství stanovisek otců, matek, psychologů, právníků a dalších. Je velké množství faktorů, které ovlivňují zájem dítěte a v praxi záleží nejvíce na tom, jaké vnímání má především osoba soudce.¹⁴

2.4 Rodičovská odpovědnost

Rodičovskou odpovědností se myslí souhrn práv a povinností rodičů k nezletilému dítěti, které spočívají v péči o dítě, zejména zahrnuje péči o zdraví dítěte, jako citový, tělesný, mravní a rozumový vývoj. Dále spočívá v udržování osobního kontaktu s dítětem, zajišťování jeho vzdělání a výchovy, v jeho zastupování a spravování jmění dítěte. Rodičovská odpovědnost patří stejně oběma rodičům dítěte ledaže ji byl jeden z rodičů zbaven soudem.¹⁵ Soud může přiznat rodičovskou odpovědnost ve vztahu k péči o dítě i nezletilému rodiči, který dosáhl věku šestnácti let, jestli má potřebné předpoklady pro výkon práv a povinností.¹⁶

Ve většině případů rodičovská odpovědnost zaniká s dosažením zletilosti dítěte, kdy dítě nabude plné svéprávnosti. Avšak rodičovská odpovědnost může zaniknout i před dosažením plné zletilosti dítěte, a to rozhodnutím o osvojení dítěte nebo uzavření sňatku nezletilého dítěte, smrtí dítěte nebo rodiče, zbavením rodičovské odpovědnosti nebo rozhodnutím, kterým byla nezletilému dítěti přiznána plná svéprávnost. Dále je potřeba uvést, že otec, který byl určen jako otec dítěte rozhodnutím soudu, je od okamžiku právní moci

¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/2014.

¹² PLECITÝ, Vladimír a kol. *Základy rodinného práva*. 1. Vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 45.

¹³ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 4.

¹⁴ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 7.

¹⁵ § 858-864 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana. In VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 178.

rozsudku nositelem rodičovské odpovědnosti.¹⁷ Ani svěřením dítěte do výlučné péče jednoho z rodičů rodičovská odpovědnost nezaniká a taktéž nezaniká ani právo rodiče na osobní styk s dítětem.

Pokud ve výkonu rodičovské odpovědnosti brání některému rodiči závažná překážka a vyžaduje-li to i zájem dítěte, soud může pozastavit výkon rodičovské odpovědnosti. Jestliže soud u obou rodičů pozastaví výkon rodičovské odpovědnosti nebo u jediného žijícího rodiče, soud ustanoví dítěti poručníka. Pokud nevykonává rodič řádně povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti, soud jeho rodičovskou odpovědnost omezí. Jestliže soud omezí výkon rodičovské odpovědnosti u obou rodičů nebo u jediného žijícího rodiče, soud ustanoví dítěti opatrovníka.¹⁸

2.5 Manželství

V každé společnosti existuje společensky uznávaný typ svazku mezi mužem a ženou, který je nazýván manželstvím. Účelem manželství je především směna věcí a služeb mezi dvěma partnery. Pojem manželství lze také definovat jako trvalý svazek mezi mužem a ženou, který manželům dává vzájemné výhradní sexuální a ekonomické právo.¹⁹

V občanském zákoníku je manželství charakterizováno jako trvalý společný svazek mezi mužem a ženou, který vzniká splněním zákonných požadavků, svobodným projevem vůle muže a ženy před orgánem veřejné moci nebo před orgánem církve za přítomnosti dvou svědků.²⁰

Základním účelem manželství je zejména vzájemná prospěšná podpora a pomoc manželů.²¹ Problematika manželství je velice rozmanitá a sahá takřka do všech oblastí soukromého, ale i veřejného práva.²²

2.6 Rozvod

S institucí rozvodu manželství má zkušenost stále větší procento manželů, a to i přes pokles počtu uzavřených manželství. Tato zkušenost je nepřijemná jak pro oba manžele, tak i zejména pro jejich děti.²³

¹⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 823.

¹⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana. VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 178.

¹⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 111.

²⁰ § 656 odst. 1, 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²¹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. In DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II (§ 655-975)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016, s. 26.

²² Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Za života obou manželů zaniká manželství rozhodnutím o jeho zrušení, totiž rozvodem. České právo zná jediný obecný rozvodový důvod, a to je kvalifikovaný rozvrat manželství. Jedná se o takový stav, kdy je soužití manželů trvale, hluboce a nenapravitelně rozvráceno, kdy obnovení soužití manželů už není možné. Dále je potřeba také zmínit, že manželství zaniká i změnou pohlaví jednoho z manželů.²⁴

Manželství lze rozvést, až nabude právní moc rozhodnutí o úpravě poměrů k nezletilým dětem po rozvodu. Soud upraví práva a povinnosti rodičů k nezletilému dítěti po dobu rozvodu, kdy především rozhodne, komu bude dítě po rozvodu svěřeno do péče.²⁵

Je důležité také zmínit, že nezletilé dítě není nijak chráněno proti rozvodu manželství jeho rodičů, avšak je potřeba dítě chránit v souvislosti s rozvodem.²⁶ O úpravě poměrů nezletilých dětí po rozvodu jejich rodičů rozhoduje vždy soud.

²³ FRANCOVÁ, Marie. DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana a kol. *Manželství a rozvody*. Praha: Linde nakladatelství, 2002, s. 70.

²⁴ ŠMÍD, Ondřej. ŠÍNOVÁ, Renata. A kol. *Rozvod manželství*. Praha: Leges, 2013, s. 56.

²⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana. In VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 143.

²⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana. In VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 143.

3 Střídavá péče

Střídavá péče o dítě znamená, že dítě střídavě pobývá po určité časové období u jednoho z rodičů a v dalším časovém úseku pobývá u druhého rodiče. Střídavá péče je tak určité řešení ve vztahu k oběma rodičům, které je důsledkem úpravy poměrů nezletilých dětí po rozvodu, rozchodu či tento výchovný model může být také nařízen v době do rozvodu rodičů. Střídavá péče tak ochrání nezletilé děti před mnoha vlivy, které ruší jejich vývoj ve výlučné péči jednoho rodiče, ale ani tento výchovný model se neobejde bez mnoho negativ. Avšak je nutné říct, že ačkoliv mohou být oba rodiče stejně výchovně způsobilí, nemusí být střídavá péče pro některé děti příliš vhodná.²⁷

Nicméně i přes možnost střídavé péče jsou nezletilé děti zhruba v 90% případů svěřovány do výlučné péče matky, zhruba v 5% případů do výlučné péče otců a pouze v 5% případů jsou děti svěřovány do střídavé péče.²⁸ Avšak tento výchovný model je čím dál tím víc využívaným způsobem péče o dítě, kdy tento institut zajišťuje právo dítěte žít s oběma rodiči a zajišťuje právo rodičů na výkon svých rodičovských práv, jelikož rodič dítěte má právo pečovat o své dítě.²⁹

Občanský zákoník upravuje střídavou péči nedostatečně, kdy střídavá péče je zmíněna pouze v ustanovení § 907 odst. 1, kde je uvedeno, že: „*Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte.*“³⁰

Často někteří rodiče tvrdí, že střídavá péče je pro dítě nevhodná, jelikož dítě nemůže střídavé péči vůbec porozumět. Na tento argument reagoval psycholog PhDr. Tomáš Novák, který tvrdí: „*Z poradenské praxe vím, že i předškolní dítě dokáže pochopit teorii o dělení pomeranče. Porozumí, že pokud dvě děti dostanou jeden pomeranč a obě ho mají rády, pak nezbude než ovoce rozdělit na dvě poloviny - pro každého jednu. Podobně mohou mít otec i máma rádi své dítě, ale to rozdělit na poloviny nejde, tak se jen rozdělí čas na polovinu u táty a polovinu u mámy.*“³¹ Právě z tohoto důvodu by se soudy měly zabývat podmínkami, ve kterých dítě bude žít a jestli oba rodiče splňují předpoklady pro svěřením dítěte do střídavé péče než zkoumat, zda dítě střídavé péči porozumí.

²⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *České rodinné právo*. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství doplněk, 2006, s. 128.

²⁸ DVORÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1. s. 1.

²⁹ SCHÖN, Monika. Střídavá výchova a vyživovací povinnost rodičů. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 9, s. 12.

³⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³¹ NOVÁK, Tomáš. Dilema střídavé péče: Potřebují děti více otce nebo jeden domov? *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 5, s. 18.

Obecně je důležité také poznamenat, že v drtivé většině případů chtějí matky o děti pečovat samy, ale matky si neuvědomují, že dítě potřebuje otce navštěvovat co nejvíce, jelikož otec je velmi důležitý pro rozvoj dítěte. B. H. Biller tvrdí: „...*dítě může mít otce a dokonce s ním být i v jedné domácnosti, ale to samo o sobě nestačí. Pokud spolu v bezprostředním, osobním kontaktu tráví méně než dvě hodiny týdně, otcovská deprivace vzniká.*“³² Z výše uvedeného tedy vyplývá, že střídavá péče zabrání otcovské deprivaci při rozvodu či rozchodu rodičů.

Je potřeba také podotknout, že pokud jsou rodiče schopní se dohodnout na realizaci střídavé péče, tak musí být schopni se dohodnout i na plnění vyživovací povinnosti. Rodič přispívá výživným na dítě, když je dítě u druhého rodiče a naopak. Pokud jsou majetkové poměry obou rodičů stejné, platí rodiče stejné výživné. Jestliže se rodiče dohodnou na střídavé péči, ale byl by mezi nimi spor ohledně o výši výživného, lze pochybovat i o tom, že taková střídavá péče bude v zájmu dítěte.³³

Ohledně tohoto výchovného modelu vydal Ústavní soud nálezn sp. zn. I. ÚS 48/04 ze dne 27. 1. 2005, kde Ústavní soud uvádí: „...*svěřeni dítěte do střídavé výchovy rodičů nesmí být ústupkem jejich vzájemné rivalitě, ale vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu rodičů k dítěti; to předpokládá toleranci, vyspělost a dobrou vůli všech zúčastněných. Rozhodnutí o střídavé výchově nezletilého dítěte by mělo vycházet z jejich společné vůle a dohody, schopnosti spolu komunikovat a spolupracovat a nezapojovat dítě do svých vzájemných problémů.*“³⁴

Ústavní soud konstatoval, že není podstatná otázka, proč oba rodiče dítěte nejsou schopni spolu komunikovat a spolupracovat, ale proč jim chybí vyspělost a ochota v zájmu svého nezletilého dítěte spolu kooperovat.³⁵

Základním předpokladem úspěšné střídavé péče je tedy fungující komunikace mezi oběma rodiči, jelikož pokud nebudou spolu rodiče dostatečně komunikovat, pravidelně si vyměňovat informace o dítěti a o jeho výchově, nemůže střídavá péče z těchto důvodů dlouhodobě fungovat a především tento výchovný model nemůže být v zájmu dítěte.³⁶

Ovšem u některých případů je střídavá péče pouze snadným rozhodnutím pro soud, jelikož soud svalí veškerou odpovědnost na rodiče a nemusí se vůbec zabývat úvahou, kterému rodičovi svěřit dítě do péče a taktéž nemusí určit výši výživného druhého rodiče.

³² NOVÁK, Tomáš. Dilema střídavé péče: Potřebují děti více otce nebo jeden domov? *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 5, s. 18-19.

³³ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi*. Brno: C. H. Beck, 2006. s. 38.

³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04.

³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04.

³⁶ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 2 s. 10.

Avšak tento postup není v zájmu nezletilého dítěte a nastávají situace, kdy jeden z rodičů se snaží vydírat druhého rodiče především po finanční stránce.³⁷

Také je důležité zmínit, že střídavá péče není za žádných okolností při rozvodu rodičů automatickým řešením a v případě, kdy jsou splněna kritéria u obou rodičů ve stejné míře, mohou nastat specifické okolnosti týkající se dítěte, které brání svěřeni dítěte do střídavé péče, respektive kdy střídavá péče není v souladu s jeho nejlepším zájmem.³⁸

3.1 Historie střídavé péče v České republice

Veřejnost v České republice zhruba před třiceti lety nevěděla o možnosti střídavé péče o děti po rozvodu. Státy uznávají společnou odpovědnost obou rodičů za vývoj a výchovu svého dítěte, základní právo rodiče vychovávat své dítě a také právo dítěte na rodičovskou výchovu poskytovanou rodiči podle Úmluvy o právech dítěte, která pro Českou a Slovenskou Federativní republiku vstoupila v platnost 6. února 1991, a Listiny základních práv a svobod.³⁹ Dále je třeba říci, že podle čl. 18. odst. 1 Úmluvy „...státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, vynaloží veškeré úsilí k tomu, aby byla uznána zásada, že oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte.“⁴⁰

Přesto bylo celkem běžné, že nezletilé děti byly soudem svěřovány po rozvodu rodičů především do výlučné péče matky a otec dětí se s nimi mohl stýkat pouze po dobu každého druhého víkendu. Matky nebyly upřednostněny pouze v případě, když se matka nemohla starat o své dítě z velmi vážných důvodů, popřípadě o své dítě nejevila dostatečný zájem.⁴¹

Institut střídavé a společné péče byl u nás teprve zaveden až od 1. srpna 1998 novelou zákona o rodině č. 91/1998 Sb., nicméně již před touto novelou bylo možné se v praxi setkat s rozhodnutími, kde soudy svěřily děti do střídavé péče, avšak tento postup museli navrhnout sami rodiče.⁴²

Soudní praxe z totalitní doby byla taková, že soud svěřoval děti po rozvodu výhradně do výlučné péče matky a docházelo k omezování kontaktu s otcem na minimum, čímž bohužel často docházelo k omezování práva dítěte na péči obou rodičů. Právě až tato novela

³⁷ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společné péče o nezletilého. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1. s. 6.

³⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. srpna 2015, sp. zn. III. ÚS 1544/15.

³⁹ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Pohled společnosti na střídavou výchovu se mění. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 4, s. 14.

⁴⁰ Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 SB. ze dne 20. listopadu 1989.

⁴¹ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Pohled společnosti na střídavou výchovu se mění. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 4, s. 14.

⁴² FRANCOVÁ, Marie. DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Rozvody, rozchody a zánik partnerství. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010 s. 15-16.

zákonu o rodině z roku 1998 měla změnit praxi porušující zájmy dítěte a porušující rovnost rodičovských práv, a v důsledku poškozovala Českou republiku na mezinárodním poli.⁴³

Z počátku po provedené novele zákona byla laická i odborná veřejnost k fungování střídavé péče zcela nedůvěřivá a nadále automaticky byly děti svěřovány do výlučné péče matky. Až postupem času, jak se společnost postupně vyvíjela, měnil se i způsob komunikace mezi rodiči a dále bylo poukazováno na zahraniční zkušenosti, kdy se obecný názor postupně posouval ve prospěch střídavé péče.⁴⁴

Z dostupných statistik Ministerstva spravedlnosti České republiky vyplývá, že v roce 1999 soudy rozhodly o svěřením dětí do střídavé péče pouze v 0,1 % případů, ale v roce 2003 se podíl svěřených dětí do střídavé péče vyšplhal už na 2,1 % případů.⁴⁵ Počet dětí svěřených do střídavé péče tedy roste, jelikož v roce 2000 rozhodly soudy pro střídavou péči ve 174 případech, v roce 2005 soudy rozhodly ve 404 případech a v roce 2007 již v 599 případech.⁴⁶

Vývoj judikatury ve vztahu ke střídavé péči odráží společenské změny, kdy se posouvá vnímání role matky a otce při výchově dětí. Vývoj judikatury šel přes nutnost dohody rodičů o střídavé péči, přes absenci takové dohody.⁴⁷

Bohužel nelze předpokládat, že časem bude ubývat rozvodů, lze předpokládat, že s postupným vývojem společnosti bude zájem o tento výchovný model i nadále stoupat. Střídavá péče o děti není zázračným vyřešením rozchodu rodičů, ale je více vnímána jako možnost porozvodového či porozchodového uspořádání rodinných vztahů.⁴⁸

3.2 Délka časového období u střídavé péče

Zákon neupravuje, v jakých časových intervalech by soud měl realizovat střídavou péči a ani není možné stanovit určitý umělý model. Délka pobytu dítěte je závislá především na věku dítěte, jeho osobnosti, přání a vztahu ke každému z rodičů. Dále je pro dítě důležité, aby měl stejný okruh kamarádů a možnost navštěvovat stejné školní i mimoškolní aktivity.⁴⁹

⁴³ TYL, Jiří. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti (Názor čtenáře). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 20.

⁴⁴ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Pohled společnosti na střídavou výchovu se mění. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 4, s. 14.

⁴⁵ TYL, Jiří. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti (Názor čtenáře). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 21.

⁴⁶ FRANCOVÁ, Marie. DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Rozvody, rozchody a zánik partnerství. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010 s. 21.

⁴⁷ KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavé výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 13.

⁴⁸ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Pohled společnosti na střídavou výchovu se mění. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 4, s. 16-17.

⁴⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1020.

Avšak je zapotřebí uvést, že tyto intervaly nemusí být nutně vždy stejné. K této problematice soud vždy přistupuje individuálně s ohledem na konkrétní rodinnou situaci.⁵⁰ K různým intervalům se vyjádřil Ústavní soud v usnesení sp. zn. IV ÚS 2248/10 ze dne 13. 1. 2011, když uvedl: „*Skutečnost, že soudy nenařídily střídavou výchovu rovnoměrně mezi oba rodiče a nevyhověly přání stěžovatele mít pro výchovu nezletilého stejný prostor jako matka, nepředstavuje v projednávané věci porušení práva dítěte na péči rodičů.*“⁵¹

Nejčastější doba střídání je v současnosti jeden týden, nicméně se předpokládalo, že podle zahraniční praxe bude možné dítě svěřit v intervalu jednoho měsíce. Rodiče se mohou dohodnout i na době kratší nebo delší, avšak u menších dětí je doporučováno interval střídání po třech dnech, aby se dítě vyhnulo odloučením od druhého rodiče. Rodiče se velmi často domluví na době střídání po čtrnácti dnech, jelikož některým rodičům, ale dokonce i dětem připadá interval jednoho týdne příliš krátký.⁵² Není tedy nutné, aby doba střídání byla stejná, ale je potřeba především vzít v úvahu individuální potřeby každého dítěte a celou řadu dalších okolností.⁵³

Běžná úprava styku je také v době od čtvrtka od večera do pondělního rána, kdy otec odvádí dítě do školy či školky, ale běžná je i úprava dvakrát týdně odpoledne.⁵⁴ Avšak je třeba uvést, že řada dětí vítá spíše kratší období střídání pobytu u každého z rodičů a není žádný důvod, aby soud jejich přání nezohlednil.⁵⁵

K týdennímu algoritmu intervalu jsou spíše náchylnější rodiče, jejichž dominantním zájmem je zachovat dítěti opravdový kontakt jak s otcem, tak i s matkou. U delšího střídání někdy hraje roli postoj, že rodič chce připravit dítě na těžké období, které bude následovat u druhého rodiče.⁵⁶

S delšími časovými intervaly se často nevyrovnávají hlavně matky dětí, jelikož v tomto případě nejde ani tak o mocenské postavení, ale nýbrž o identitu. Zatímco některé ženy uvítají střídavou péči jako příležitost k rozšíření svých rolí v životě, některé ženy vede k tomu, že dlouhodobé intervaly ve střídání o dítě vede k oslabení role matky. Poté, co žena

⁵⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1020.

⁵¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2011, sp. zn. IV ÚS 2248/10.

⁵² DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého? *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1, s. 1.

⁵³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 82.

⁵⁴ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého? *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1, s. 1.

⁵⁵ HOLUB, Milan; NOVÁ, Hana; SLADKÁ HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodině: komentář a předpisy související*. 9. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2011, s. 69.

⁵⁶ PRŮCHOVÁ, Bohumila; NOVÁK, Tomáš. Diskuse k článku soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti. *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 7, s. 18.

ztratila svého manžela je závislá právě na péči o dítě, jelikož péče o dítě živí její sebeúctu a jsou ústřední náplní, kolem kterého zařizuje svůj život.⁵⁷

Zkušenosti ze zahraničních úprav ukazují, že neoptimálnější interval se jeví týden až čtrnáct dní u dítěte předškolního věku a měsíc u dětí staršího školního věku.⁵⁸ Avšak může být velmi složité ustanovit pravidelnou dobu u více dětí různého věku.

Střídání po měsíci může být poměrně dlouhý a neideální interval. Co nejdelší časový interval pro střídání péče vyžadují především ti rodiče, kteří se s danou situací těžko smířují a střídavou péči si v podstatě příliš nepřejí.⁵⁹ V praxi existují i případy s velkou vzdáleností bydlišť obou rodičů, typicky pokud každý žije v jiném státě a střídání by tam komplikovalo školní docházku dítěte, dochází ke střídání po roce, nicméně se tento interval objevuje ve střídavé péči velmi zřídka.⁶⁰

Proti dlouhým intervalům se stavěl Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 1835/12 ze dne 5. 9. 2012, když uvedl: „*je skutečností, že přístup dětských psychologů ke střídavé výchově, navíc střídavé výchově s intervaly delšími než pár týdnů, je rezervovaný. Podle některých názorů by se za střídavou výchovu neměly považovat delší cykly než tři týdny, tj. měsíc, půl roku a rok, protože ztrácejí charakter střídavé výchovy. Je to střídavé svěřování dítěte do péče vždy jednoho rodiče, kde je třeba řešit poruchy přizpůsobení při přechodech.*“⁶¹

Dle mého názoru při blízkosti bydlišť rodičů je u malých dětí vhodný maximálně týdenní interval a u starších dětí bych doporučil maximálně čtrnáctidenní interval, jelikož děti budou často s oběma rodiči. U velké vzdálenosti bydlišť bych doporučoval čtrnáctidenní či měsíční interval, jelikož dítě je pak méně vyčerpané z cestování. Je potřeba také připomenout, že soudy při určování intervalu musí stále respektovat především nejlepší zájem dítěte.

Ovšem nastávají komplikace formálního rázu při dvoutýdenních intervalech, kdy bývá velice obtížné přesně formulovat výrok rozsudku. Především správně formulovat pojmy první a druhou polovinu měsíce, jelikož se jedná o neucelené týdny a právě střídání po ukončení týdne se jeví pro děti i dospělé jako mnohem výhodnější či optimálnější. Při dvoutýdenních

⁵⁷ WARSHAK, Richard. *Revoluce v porozvodové péči o děti: otcovský faktor a mystika mateřství*. Praha: JAN, 1995, s. 182.

⁵⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství, komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 96.

⁵⁹ NOVÁK Tomáš. Mýty o střídavé péči o děti po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 6, s. 13.

⁶⁰ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 2 s. 10.

⁶¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1835/12 ze dne 5. září 2012.

intervalech je vhodné označit týdny začátečním datem a další týdny označit jako sudý a lichý týden. Dále je potřeba také určit i den, čas a místo předávání dětí.⁶²

Je také nutné přihlídnout i k tomu, zda rodina má nárok na dávky státní sociální podpory, které se vyplácejí v měsíčních intervalech. V § 7 odst. 3 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře je psáno, že bylo-li dítě svěřeno do střídavé péče obou rodičů, posuzuje se s dítětem rodič určený na základě dohody rodičů. Tuto dohodu rodiče mohou změnit k prvnímu dni kalendářního čtvrtletí.⁶³

Dále je třeba promyslet, zda střídavá péče v intervalu kratším než měsíc zbytečně nezkomplikuje rodičům život, jelikož rodič, který celodenně a řádně pečuje o dítě § 30 odst. 1 zák. č. 117/1995 má nárok na rodičovský příspěvek do čtyř let věku dítěte.⁶⁴

⁶² HOLUB, Milan; NOVÁ, Hana; SLADKÁ HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodině: komentář a předpisy související. 9. Aktualizované a doplněné vydání.* Praha: Leges, 2011, s. 69.

⁶³ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství, komentář.* 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 96.

⁶⁴ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

4 Předpoklady střídavé péče

Střídavá péče klade vysoké nároky na spolupráci obou rodičů dítěte, což se mnohdy může jevit jako velmi nelehký úkol. Mimo jiné střídavá péče představuje mnohdy nesporně finančně náročnější řešení než péče prováděná pouze jedním rodičem. Dítě, které je svěřeno do střídavé péče má fakticky bydliště na dvou místech a musí mít tedy zařízený dva domovy. Dítě má také zpravidla dvoje učebnice a školní pomůcky, nicméně i tyto drobné náklady mohou zatěžovat rozpočet obou domácností.⁶⁵

Soudy také musí mít na zřetely, aby bylo naplněno právo dítěte na péči a udržování styku obou rodičů a také právo rodiče na pravidelné informace o dítěti. Soud musí dále vycházet ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu o tom, který z rodičů se o dítě doposud řádně staral a pečoval o jeho řádnou výchovu po stránce citové, mravní a ekonomické.⁶⁶

Občanský zákoník v § 907 odst. 2 uvádí: *„Při rozhodování o svěřeni do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje.“*⁶⁷

O poměrech v rodině dítěte připraví orgán sociálně-právní ochrany dětí zprávu dokumentující celkové poměry v rodině. Tyto podklady pro zprávu získávají orgány návštěvou v rodině a především rozhovorem s rodiči. Orgán sociálně-právní ochrany dětí v rámci návštěvy hodnotí životní prostředí dítěte včetně hygienických podmínek, jaké prostory má dítě k dispozici a především zda dítě má vlastní pokoj nebo určité soukromí, které děti mnohdy pro svůj vývoj potřebují. V rámci rozhovoru se zjišťují nejen bytové podmínky, ale i zdravotní stav, vzdělání, pracovní zařazení, výše příjmů a i pracovní doba. Základní charakteristikou postavení orgánů sociálně právní ochrany dětí je především obrana zájmů dítěte.⁶⁸

⁶⁵ SCHÖN, Monika. Střídavá výchova a vyživovací povinnost rodičů. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 9, s. 13.

⁶⁶ PLECITÝ, Vladimír a kol. *Základy rodinného práva*. 1. Vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 45.

⁶⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁸ ČERNÁ, Marie. *Rozvod, otcové a děti*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2001, s. 70-71.

4.2 Kritéria pro svěřeni dítěte do střídavné péče

Ústavní soud se ke kritériím pro svěřeni dítěte do střídavné péče zabýval v nálezu I. ÚS 2482/13 ze dne 26. května 2014, kterým dal vodítko obecným soudům při rozhodování. Právě toto rozhodnutí posouvá soudní praxi vstříc střídavné péči. Ústavní soud v tomto nálezu konstatoval, že při rozhodování je zapotřebí posoudit veškerá relevantní kritéria a jsou-li u obou rodičů naplněna stejnou měrou, je nutné svěřit dítě do společné či střídavné péče nebo přijmou vhodná opatření, který takový postup umožní později. Mělo by se tedy nadále vycházet z toho, že pokud budou splněny tyto předpoklady, která svědčí o nejlepším zájmu dítěte, pak by dítě mělo být primárně svěřeno do péče obou rodičů.⁶⁹

Ústavní soud v tomto rozhodnutí vyjmenoval důležitá kritéria, které by měli být soudy vždy zohledněny při rozhodování o nejlepším zájmu dítěte. První kritérium je existence pokrevní pouta, kdy vychází z toho, že rodina je základním biologickým poutem osob a sociálním institutem, i když pouhá biologická vazba mezi rodičem a dítětem bez dalších právních a skutkových okolností, které vypovídají o existenci blízkého vztahu, nepředstavuje rodinný život.⁷⁰

Mezi další důležitá kritéria patří zachování identity a rodinných vazeb dítěte, kdy je zapotřebí, aby byl co nejvíce minimalizován zásah do identity dítěte. Především je důležité, aby dítě nebylo odtrženo od svých blízkých osob, ke kterým má svou náklonnost, u nichž dlouhodobě setrvalo a kde dítě nachází svůj domov.⁷¹

Dalším důležitým kritériem je schopnost rodiče zajistit vývoj a potřeby dítěte. Dále Ústavní soud zařadil mezi kritérium přání dítěte, které se považuje za zásadní, nicméně je důležité vždy vyhodnotit zejména rozumovou a emocionální vyspělost dítěte. Z těchto důvodů musí soudy svá rozhodnutí založit na komplexním posouzení zájmu dítěte.⁷²

Ústavní soud v nálezu sp. zn. IV. ÚS 3330/2014 ze dne 14. 10. 2015 dal najevo, že: „kritériem pro svěřeni do střídavné péče není přání rodičů, nýbrž zájem dítěte, který musí být při rozhodování soudů prioritním hlediskem, přičemž soud musí nalézt nejlepší řešení, které nebude omezovat právo rodiče zaručené v čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.“⁷³

Někteří odborníci mezi další základní kritéria pro svěřeni dítěte do střídavné péče řadí přijatelné sociální a prostorové poměry, jimiž se rozumí především docházka do stejné školy,

⁶⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 25. května 2014, sp. zn. I. ÚS. 2482/2013.

⁷⁰ KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavné výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 12 -13.

⁷¹ KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavné výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 12 -13.

⁷² KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavné výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 12 -13.

⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 14. října 2015, sp. zn. IV. ÚS. 3330/2014.

nepřerušení sportovních či kulturních aktivit a přijatelný bytový standart. Zejména je důležitá také spolupráce obou rodičů a neovlivňování dítěte, jak ze strany jednoho rodiče v neprospěch druhého rodiče, tak i ze strany třetí osoby, která je k dítěti blízká.⁷⁴

Jedno z nejdůležitějších kritérií je především osobnost rodiče, neboť kvalita, zralost a hodnoty osobnosti se promítají do dalších kritérií. Rodič by měl být citově a psychologicky zralý, slušný a měl by vidět svět realisticky. Zároveň bych chtěl podotknout, že soud může přihlédnout k rodiči, který má výrazně vyšší vzdělání a inteligenci, jelikož bude dítě více stimulovat v jeho rozumovém rozvoji, předá více rad a zkušeností. Pokud dítě má širší rodinné zázemí je pro všestranný rozvoj dítěte a jeho pocit životní jistoty příznivější, přičemž pokud dítě žilo v rodině například s prarodiči, kteří pomáhali rodičům při péči o dítě, měly by soudy k této skutečnosti taktéž přihlédnout.⁷⁵

Zákon klade vysoké nároky na soudce, kteří rozhodují o svěření nezletilého dítěte do péče. Některé skutečnosti lze zjistit poměrně snadno, avšak některé se s ohledem na vyhrocené vztahy v rodině zjišťují často velmi obtížně,⁷⁶ přičemž závisí právě na soudu, jakou důležitost jednotlivým kritériím přizná. Je nutné uvést, že postupem času budou přibývat další důležitá kritéria, jelikož společnost se neustále vyvíjí.

⁷⁴ JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěření nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 4, s. 15.

⁷⁵ BAKALÁŘ, Eduard. Kritéria pro posuzování kvality výchovných schopností rodičů. *Rodinné právo*, 1999, roč. 12, č. 10 s. 2-6.

⁷⁶ JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěření nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 4, s. 12.

5 Pozitivní a negativní aspekty střídavé péče

5.1 Pozitivní aspekty střídavé péče

Nejvíce výzkumů střídavé péče bylo provedeno v USA, kde byla střídavá péče poprvé zakotvena do soudní praxe už v roce 1973, avšak první výzkum těchto rodin proběhl až v roce 1979. Většina těchto studií zjistila mnohem lepší výsledky dětí, které jsou ve společné či právě ve střídavé péči. V současné době je v USA přibližně 20% dětí svěřováno do střídavé péče.⁷⁷

Mnoho zastánců střídavé péče uvádí, že tento výchovný model neobyčejně usnadňuje dětem orientaci ve světě i v sobě, jelikož od útlého věku dítěte, po celou dobu jeho vývoje si dítě vytváří společenskou roli rovněž podle sexuální identity. Dívky ženskou roli a chlapci mužskou roli. Dítě potřebuje svoji roli přijmout zdravě a uspokojivě, a právě k tomu potřebuje především vhodný vzor.⁷⁸

Psycholog PhDr. Tomáš Novák uvádí, že to, co připadá některým dospělým rodičům u střídavé péče jako problematické, tak dítě obvykle přijímá obvykle dobře. Střídavá péče podle něj přináší omezení pocitů ze ztráty, a tím zvyšuje i sebeúctu dítěte.⁷⁹

Za nejvíce uváděnou výhodu střídavé péče je považován fakt, že pro děti znamená střídavá péče udržení si obou rodičů, jelikož oba rodiče jsou přítomni v jejich životě a podílejí se tak na výchově dítěte společně, což je pro dítě velice důležité. Dítě se tak může na rodiče kdykoliv obrátit a oba rodiče jsou k dispozici při zdolávání životních úkolů a rozhodnutích dítěte. Dále otcům dovoluje udržet s dítětem intenzivní hodnotný vztah, který je zejména pro chlapce velice důležitý.⁸⁰

Pro dítě je především důležité, že střídavá péče nutí oba rodiče se dítěti dostatečně věnovat, investovat do něj svůj čas a finance, což je důležité v případech, kdy o střídavou péči usiluje některý z rodičů pouze ve snaze vyhnout se vyživovací povinnosti nebo s úmyslem mstít se druhému rodiči. V těchto případech rodič brzo zjistí, že péče o dítě není pouze zábava, ale značná časová a i finanční záležitost, kterou by pokrylo měsíční výživné.⁸¹

Pokud rodiče zvolí střídavou péči o dítě, tak se dítěti především nezastaví a nezdeformuje jeho emocionální vývoj, jelikož dítě dále čerpá emoce z obou stran a rozvíjí

⁷⁷ TYL, Jirí. Střídavá péče je prokázáně pro děti lepší (Výzkumy a statistiky porozvodové péče). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 11, s. 18.

⁷⁸ BAKALÁŘ, Eduard. Kritéria pro posuzování kvality výchovných schopností rodičů. *Rodinné právo*, 1999, roč. 12, č. 10 s.

⁷⁹ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2010, s. 19.

⁸⁰ JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěřeni nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 4, s. 14.

⁸¹ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 2 s. 10.

důvěru k rodičům. Dítě tak nadále může projevovat pozitivní a negativní emoce, a může se s nimi rozdělit s oběma rodiči. Dítě může s nimi zacházet podle dvou modelů, a to modelů matky a otce.⁸²

U střídavé péče dítě nadále zažívá ve své výchově prvky výchovy ženské i mužské, což je důležité pro život dítěte. Pokud dítě žije samo jen s jedním rodičem, zná vzorec pouze jednoho rodiče, jelikož druhý rodič nemá často možnost uplatňovat svoji roli v plné míře. Dítě potřebuje ke svému vývoji vidět svůj vzor v chování a v konfliktních situacích, jelikož dítě pak má schopnost se s tímto vzorem buď identifikovat, nebo zcela odlišit.⁸³

Je nutné uvést, že otec je velice důležitý i pro děvče, jelikož v jednání s ním se učí, co lze od mužů očekávat a jak se k nim chovat, ale učí se i o taktice a strategii vztahů. Chybějící otec může u dívky vyvolat v dospělosti nejen strach z mužů, ale i nadměrnou přitažlivost. U dívek hrozí také omezená schopnost výběru. Pokud si sotva zletilá dívka bere o mnohem staršího muže, můžeme přisoudit, že ho má jako náhradu za svého otce.⁸⁴

Psycholožka Ilona Špaňhelová je toho názoru, že při střídavé péči dítě samo vstupuje více zkušené do svého vlastního manželství či vztahu. Dítě totiž prožilo tolik zkušeností s oběma rodiči či s případnými novými partnery a má z čeho vycházet. I tato negativní zkušenost z rozvodu rodičů má mnoho kladných prvků pro dítě samotné. Dítě má přirozený vztah a důvěru v autoritu.⁸⁵

Za další pozitivum střídavé péče je považována i skutečnost, že střídavá péče slibuje matkám pomoc při výchově svých dětí, jelikož rozvod by neměl otce těchto povinností zbavovat. Muži, kteří o své dítě společně pečují, se svým dětem skutečně více věnují, a tím ženy získávají užitek z pomoci bývalého manžela či partnera. U střídavé péče nejsou ženy tak vyčerpány množstvím času a energie, které především děti útlého věku vyžadují.⁸⁶

Z žádných dosavadních výzkumů nelze usoudit, že by střídavá péče byla zátěží, a to bez ohledu na eventuální těžkosti, jimž je změna prostředí, dojíždění aj. Pro děti jsou to

⁸² ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 4.

⁸³ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 4-5.

⁸⁴ NOVÁK, Tomáš. Dilema střídavé péče: Potřebují děti více otce nebo jeden domov? *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 5, s. 18.

⁸⁵ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 5.

⁸⁶ WARSHAK, Richard. *Revoluce v porozvodové péči o děti: otcovský faktor a mystika mateřství*. Praha: JAN, 1995, s. 179.

pouze vnější okolnosti, při kterých je důležité zachování vztahu dítěte s rodičem. Zátěží by bylo, kdyby tento vztah děti zcela ztratily.⁸⁷

5.2 Negativní aspekty střídavé péče

Střídavá péče se na první pohled možná zdá, že je nejlepším řešením úpravy poměrů při rozchodu rodičů a oddělení jejich domácností, ale je potřeba také zmínit, že ani tento způsob úpravy poměrů se neobejde bez nevýhod.⁸⁸

Střídavá péče není zejména pro rodiče, který druhému rodiči nedůvěřuje nebo který chce mít dítě pod svou stálou kontrolou. Tato nevýhoda střídavé péče je zcela evidentní, jelikož rodič se na péči bude jen podílet a nebude mít hlavní slovo. To je zcela jasná nevýhoda, ačkoliv odpůrci střídavé péče ji často neuvádějí.⁸⁹

Nejčastěji kritici střídavé péče zmiňují, že děti potřebují stálé prostředí a časté stěhování dítěte do dvou různých domovů může být pro dítě velice stresující, jelikož děti mají vážný problém se adaptovat na střídavé prostředí, neboť jejich preference druhého z rodičů je velice výrazná. Dítě si po tomto neustálém stěhování připadá v nejistotě a znemožňuje mu navázat bezpečný vztah k rodičům.⁹⁰

Psycholog PhDr. Jeroným Klimeš hodnotí model střídavé péče za zvláště sporný u malých dětí, jelikož v takových případech si dítě nedokáže představit, jak dlouho trvá týden a nejmenší děti si dokonce můžou připadat, že znovu osiří. Časté změny prostředí mohou mít za důsledek různé psychické potíže.⁹¹

Střídání prostředí je pro děti tedy stěží přijatelné a další překážkou mohou být postoje k novým členům otcovy či matčiny rodiny. Nejde jen o nové partnery rodičů, ale i o děti nových partnerů. Případné rozpory vedou děti často k úvahám o přechodu do péče druhého z rodičů. Často se pak stává, že dítě vyhrožuje odchodem ke druhému z rodičů, aby dosáhlo svého požadavku.⁹²

Psychiatr doc. MUDR. Jaroslav Gebhart uvádí, že střídavá péče o děti může v praxi fungovat pouze v případech, kdy si oba rodiče najdou nové partnery, jejich negativní emoce

⁸⁷ TYL, Jiří. Střídavá péče je prokázane pro děti lepší (Výzkumy a statistiky porozvodové péče). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 11, s. 20.

⁸⁸ SCHÖN, Monika. Střídavá výchova a vyživovací povinnost rodičů. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 9, s. 13.

⁸⁹ PRŮCHOVÁ, Bohumila; NOVÁK, Tomáš, Diskuse k článku soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti. *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 7, s. 21.

⁹⁰ JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěření nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 4, s. 14.

⁹¹ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2010, s. 20.

⁹² NOVÁK, Tomáš. Problematické představy o střídavé výchově dítěte po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 11, s. 17 – 18.

vůči sobě zmizely a rodiče jsou ochotni spolupracovat.⁹³ S názorem, že střídavá péče může fungovat jen v případech, kdy oba rodiče mají své nové partnery, zcela nesouhlasím, jelikož tento důvod podle mého názoru nemá významný vliv na fungování střídavé péče o dítě, avšak mohou existovat i výjimky.

Další negativum střídavé péče nastává, pokud rodiče nemluví o osobě v dobrém, hrozí u dítěte nebezpečí tzv. mytí mozku a následné neurotizace, která se projevuje tím, že například u otce se vše může a pro matku je otec špatný. Dítě pak může být donuceno selektivně říkat, co je po něm v různých prostředích požadováno a stává se tak rukojmím daného pohledu.⁹⁴

Je nutné také říci, že střídavá péče klade především zvýšení nároky na spolupráci obou rodičů, což se v oblasti výchovy dítěte může často jevit jako nelehký úkol. Střídavá péče je tak i finančně náročnější než výlučná péče u jednoho z rodičů, jelikož dítě má bydliště na dvou místech, a tudíž potřebuje mít zcela zařízený domov u matky i u otce. Dítě musí mít u obou rodičů vhodné prostředí pro přípravu do školy, dvoje učebnice a i školní pomůcky, jelikož by bylo nemyslitelné jejich pravidelné stěhování. Tyto náklady mohou velmi zatížit rozpočty obou domácností, i když se někdy může jednat i o nepatrnou částku, jelikož při blízkosti obou domácností lze například školní pomůcky přenést.⁹⁵

Z výše uvedeného vyplývá, že spolupráce při tomto výchovném modelu je pro rodiče i pro dítě daleko náročnější než v době manželství. Tento výchovný model není pro dítě vhodné řešení, pokud rodiče nejsou schopni spolu spolupracovat, přičemž mnoho rodičů při rozvodu nejsou schopni vůbec komunikovat.⁹⁶

Další negativum střídavé péče nastává, pokud dítě při střídavé péči navštěvuje dvě různé školy. Podle většiny pedagogů a psychologů, nemají školy jednotné osnovy a stejné učivo může být v různých školách probíráno v jinou část školního roku, a z těchto důvodů bude dítě ztracené při vyučování. Nehledě k tomu, že dítě může mít problémy se zapadnutím do obou kolektivů, jelikož ani s jednou skupinou dětí nebude trávit čas po celý školní rok a rodiče ho vystavují riziku, že se stane terčem posměšků nebo dokonce i šikany.⁹⁷

Dalším rizikovým faktorem při střídavé péči je případ přetrvávajícího rodičovského konfliktu. Rodiče si musí uvědomit, že dítě v tomto konfliktním prostředí bude žít a dítě bude

⁹³ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1. s. 5.

⁹⁴ PRŮCHOVÁ, Bohumila; NOVÁK, Tomáš. Lze prosadit střídavou výchovu proti vůli jednoho z rodičů? *Právo a rodina*, 2003, roč. 5, č. 10, s. 10.

⁹⁵ SCHÖN, Monika. Střídavá výchova a vyživovací povinnost rodičů. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 9, s. 13.

⁹⁶ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2. Vydání. Praha: ASPO, 2010, s. 19-20.

⁹⁷ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 2 s. 11.

svědkem mnoha hádek a scén mezi rodiči při každém předávání. Dále si rodiče nemusí předávat důležité informace, což může mít značný dopad na školní povinnosti dítěte nebo dokonce na jeho zdravotní stav. Je nutné pečlivě zvažovat, zda je v zájmu dítěte, aby i nadále ve stejném rozsahu využívalo péči obou rodičů.⁹⁸

Při předávání dítěte se často odhalí opravdové zájmy obou rodičů, ovšem občas můžou nastat situace, kdy rodiče nejsou schopni předat dítě v klidné atmosféře a spíše předávání dítěte doprovází množství urážek nebo dokonce i nadávek, které mohou mít negativní vliv na dítě. Klidnou atmosféru může pokazit i pouze jeden rodič, který není schopen zamyslet se nad svým chováním.⁹⁹ Tento negativní vliv pak může mít vliv na dítě i v budoucnu, kdy dítě může mít špatný vztah s rodičem, který se k druhému rodiči choval neslušně či nevhodně.

Jednou z dalších nevýhod vyplývajících zejména pro ženy, která z tohoto výchovného modelu vyplývá, je skutečnost, že se žena vzdává postavení, ze kterého může jednostranně rozhodovat o škole dítěte, o dětském lékaři, postavení opravňující ji přestěhovat se kamkoliv a postavení jí činit o dětech veškerá rozhodnutí vyplývající z každodenních situací. Matka se tak vzdává autority nad svými dětmi v době, kdy jsou u otce. Do výchovy dětí, tak zasahují kromě matky i další osoby ze strany otce.¹⁰⁰

Nevýhodou střídavé péče může být i různé vyznání obou rodičů. V praxi nastala situace, kdy byl ve střídavé péči svých rodičů chlapec, jehož otec byl muslim. Otec vedl svého syna ke svému vyznání, zatímco matka praktikovala typicky středoevropskou výchovu a chlapci zakazovala jakékoliv projevy islámských tradic či zvyků.¹⁰¹ Nicméně tato nevýhoda v dnešní době nemá takový význam, jelikož v České republice je většina rodin bez vyznání.

Podle některých odborníků by byla vhodná „zkoušební lhůta“ u střídavé péče, ve které by rodiče měli možnost si tento výchovný model vyzkoušet v praxi a v případě, že by vše fungovalo, pak by střídavé péči nemělo nic bránit. Pokud by se model střídavé péče z různých příčin neosvědčil, byl by to důvod k revizi stávajícího rozhodnutí.¹⁰²

Podle psychologa PhDr. Jiřího Nováka je střídavá péče krásnou idejí, nicméně na druhé straně není patrně krásné myšlenky, kterou by sami lidé nepokazili. Rozhodnutí o střídavé péči nevede ke zlepšení kvality života dítěte, spíše má za následek jeho nespokojenost, která se projevuje ve změnách v chování, případně vede ke zhoršení

⁹⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 2 s. 9.

⁹⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Střídavá péče velebená i proklínaná* [online]. *Bulletin-advokacie.cz*. 9. dubna 2015 [cit. 2. února 2018]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/stridava-pecce-velebena-i-proklinana>>.

¹⁰⁰ WARSHAK, Richard. *Revoluce v porozvodové péči o děti: otcovský faktor a mystika mateřství*. Praha: JAN, 1995, s. 180.

¹⁰¹ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 2 s. 10.

¹⁰² DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1. s. 5.

prospěchu dítěte ve škole, nárůstu psychosomatických obtíží a vede také ke vzniku averze vůči rodiči, ke kterému dítě musí proti své vůli docházet, protože to nařídil soud. Úmysl střídavé péče mohl být jistě dobrý, měl pomoci tomu, aby rodiče a dítě posilovali vzájemné citové vazby a neodcizili se, ovšem může docházet k opaku. Ve většině případů se jedná o otce, kteří jsou dominantní a mají sklony k agresivnímu chování, vynucují si projevy lásky, které dítě dává svému otci ze strachu najevo.¹⁰³

Výše uvedené problémy střídavé péče mohou nastat za předpokladu, že střídavou péči nezvládnou především rodiče dítěte. Rozhodnutí o střídavé péči není za žádných okolností lehkou záležitostí, kdy bez spolupráce není střídavá péče pro dítě vhodné řešení a může dítě velmi poznamenat do budoucna.

¹⁰³ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Vylučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1. s. 4-5.

6 Střídavá péče o děti v zahraničí

Zahraniční prameny uvádějí, že výlučná péče matky o dítě po rozvodu oslabuje vztah dítěte s otcem, avšak u střídavé péče tomu nedochází. Jestliže se otcové pokusí navázat vztah s dítětem v době zletilosti svého potomka, jsou vazby narušené a náprava většinou už není možná. Nicméně střídavá péče i podle zahraničních zdrojů není pro všechny, jelikož někteří rodiče nejsou vhodnými kandidáty pro tento výchovný model. Model péče je jen z mnoha faktorů ovlivňující spokojenost dítěte.¹⁰⁴

Na konci 80. let proběhla nejstarší longitudinální studie – Stanford Child Custody Study, která vyšla se závěrem, že rodiče mohou mít dítě ve střídavé péči po rozvodu, i když spolu nemluví o výchově dítěte. Dále ze studie vyplynulo, že i když většina rodin byla proti střídavé péči, tak většina rodin v ní uspěla.¹⁰⁵

Mnohem novější studie z Wisconsinu došla ke stejným závěrům, kdy většina párů se střídavou péčí zcela nesouhlasily, jelikož rodiče měli mnoho konfliktů mezi sebou. Naopak z holandského výzkumu vyplynulo, že manželé, kteří měli nejméně konfliktů v době rozvodu, častěji volili střídavou péči o děti.¹⁰⁶

V kanadské národní studii s rozvedenými rodiči se ukázalo, že matky se základním vzděláním jsou více pro střídavou péči než vzdělanější matky. Naopak v norské studii se ukázalo, že otcové bez vysokoškolského vzdělání byli ochotnější nechat děti rozhodnout, kolik času chtějí strávit se svým otcem, avšak podle studie to mohlo být i tím, že vysokoškolsky vzdělaní otcové si byli více vědomi toho, jak důležitá je role otce v každodenním životě dítěte. Dále ze studií vyplynulo, že synové žijí ve střídavé péči o něco častěji než dcery, což může být způsobeno tím, že matky se cítí méně schopné syny samy vychovávat.¹⁰⁷

6.1 Střídavá péče ve Slovenské republice

Až novelou zákona č. 217/2010 byla střídavá péče vnesena do slovenského právního řádu. Tato novela novelizovala slovenský zákon o rodině, nicméně tato úprava je velice podobná našemu občanskému zákoníku. Tato zákonná úprava především vytváří na Slovensku větší prostor, aby se na výchově dítěte mohli podílet stejně oba rodiče.

Ustanovení § 24 odst. 2 zákona o rodině uvádí: „*„Ak sú obidvaja rodičia spôsobilí dieťa vychovávať a ak majú o osobnú starostlivosť o dieťa obidvaja rodičia záujem, tak súd*

¹⁰⁴ NOVÁK, Tomáš. Zahraniční zkušenosti se střídavou péčí. *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 2, s. 21.

¹⁰⁵ NOVÁK, Tomáš. Zahraniční zkušenosti se střídavou péčí. *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 2, s. 22.

¹⁰⁶ NOVÁK, Tomáš. Zahraniční zkušenosti se střídavou péčí. *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 2, s. 22.

¹⁰⁷ NOVÁK, Tomáš. Zahraniční zkušenosti se střídavou péčí. *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 2, s. 23.

môže zveriť dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ak je to v záujme dieťaťa a ak budú takto lepšie zaistené potreby dieťaťa. Ak so striedavou osobnou starostlivosťou súhlasí aspoň jeden z rodičov dieťaťa, tak súd musí skúmať, či bude striedavá osobná starostlivosť v záujme dieťaťa.¹⁰⁸ Jestli aspoň jeden z rodičov souhlasí se střídavou péčí, soudy vždy zkoumají, zda je střídavá péče v zájmu dítěte. Je nutné uvést, že soudy ve Slovenské republice můžou nařídít střídavou péči i bez souhlasu jednoho z rodičů.

Dále dle ustanovení § 24 odst. 2 slovenského zákona soud také musí vždy při schvalování dohody rodičů především respektovat právo dítěte na výchovu obou rodičů a udržování pravidelného styku s oběma rodiči.¹⁰⁹

V případě, že rodiče mají blízké bydliště, osvědčil se na Slovensku interval střídání dva dny matka, dva dny otec, tři dny matka, dva dny otec, dva dny matka, tři dny otec, který umožňuje dítěti plynulý přechod z jedné domácnosti do druhé a poskytuje rodičům spravedlivý podíl na péči o dítě. Při zachování tohoto systému dítě stráví dostatečný čas s rodiči, a to jak přes pracovní týden, tak i přes víkend.¹¹⁰

Výhodou tohoto modelu je zachování víkendu v celku, kdy rodiče si s dítětem mohou lépe využít svůj čas. Nevýhoda těchto intervalů je časté stěhování dítěte, což může být pro dítě velmi únavné a vyčerpávající.¹¹¹ Tento interval střídání není v České republice běžný a rodiče většinou nemají ani ponětí o této možnosti.

6.2 Střídavá péče ve Francouzské republice

Střídavá péče ve Francii je upravena v čl. 373-2 Code civil, který byl novelizován zákonem č. 305/2002, kdy Francie uzákonila kombinaci společné rodičovské odpovědnosti a střídavou péči. Střídavá péče byla ve Francii zavedena až o pár let později než v České republice, avšak střídavá péče ve Francii je nařizována zhruba v 15% případech, což je více než dvojnásobek v České republice.¹¹²¹¹³

V první části ustanovení čl. 373-2-9 Code civil se píše: „*En application des deux articles précédents, la résidence de l'enfant peut être fixée en alternance au domicile de*

¹⁰⁸ SLOVENSKO. Zákon č. 36/2005 zákon o rodině a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. Dostupné z: <<http://www.zakonypreludi.sk>>.

¹⁰⁹ SLOVENSKO. Zákon č. 36/2005 zákon o rodině a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. Dostupné z: <<http://www.zakonypreludi.sk>>.

¹¹⁰ PAVELKOVÁ, Bronislava. *Zákon o rodině: komentár*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, 640 s. 111-112.

¹¹¹ PAVELKOVÁ, Bronislava. *Zákon o rodině: komentár*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, 640 s. 111-112.

¹¹² FRANCIE. Zákon č. 305/2002, ve znění pozdějších předpisů [online]. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do;jsessionid=EDAF813CF922E3D21B66543284617C3D.tp djo15v_2?cidTexte=JORFTEXT000022454032&idArticle=LEGIARTI000022455677&dateTexte=20100711>.

¹¹³ VODIČKA, Jiří. *Střídavá výchova v Evropě* [online]. 2009 [cit. 25. listopadu 2017]. Dostupné z: <http://www.striedavka.sk/01_custom.content/DenSOS_Vodicka.ppt>.

*chacun des parents ou au domicile de l'un d'eux.*¹¹⁴ Bydliště dítěte může být stanoveno jako střídavé u obou rodičů nebo dítě může mít bydliště pouze u jednoho rodiče.¹¹⁵

V další části je ustanoveno: „*A la demande de l'un des parents ou en cas de désaccord entre eux sur le mode de résidence de l'enfant, le juge peut ordonner à titre provisoire une résidence en alternance dont il détermine la durée. Au terme de celle-ci, le juge statue définitivement sur la résidence de l'enfant en alternance au domicile de chacun des parents ou au domicile de l'un d'eux.*“¹¹⁶ Na žádost každého z rodičů dítěte nebo i bez souhlasu rodičů může soud nařídit střídavou péči a určit určitou dobu střídavé péče. Až tato doba uplyne, soud rozhodne, zda nařídí střídavou péči nebo zda svěří dítě do výlučné péče.¹¹⁷ Tuto zkušební dobu by bylo vhodné zavést i v České republice, což by mohlo vést k nárůstu počtů dětí svěřených do střídavé péče. Ve Francii tak existuje střídavá péče na zkoušku, kdy soud může po vyzkoušení střídavé péče v praxi zohlednit, jak střídavá péče probíhala.

Francouzská úprava upravuje i změnu bydliště rodiče. Rodič, který má v úmyslu se přestěhovat do vzdálenějšího bydliště, musí předem informovat druhého rodiče. Pokud druhý rodič nesouhlasí, může se rodič, který se chce přestěhovat obrátit na soud, aby rozhodl soud o nejlepším zájmu dítěte.¹¹⁸ Toto ustanovení nezakazuje rodiči změnit bydliště, ale umožňuje zajistit nejlepší zájem dítěte.

¹¹⁴ FRANCIE. Čl. 373-2-9 Code Civil. Paris: Codes Dalloz, 2013, s. 625.

¹¹⁵ FRANCIE. Čl. 373-2-9 Code Civil. Paris: Codes Dalloz, 2013, s. 625.

¹¹⁶ FRANCIE. Čl. 373-2-9 Code Civil. Paris: Codes Dalloz, 2013, s. 625.

¹¹⁷ FRANCIE. Čl. 373-2-9 Code Civil. Paris: Codes Dalloz, 2013, s. 625.

¹¹⁸ FRANCIE. Čl. 373-2-9 Code Civil. Paris: Codes Dalloz, 2013, s. 625.

7 Okolnosti ovlivňující vhodnost střídavé péče v aplikační praxi

7.1 Souhlas rodičů se střídavou péčí

Český právní řád upravil střídavou péči až s účinností velké novely zákona o rodině z roku 1998. Z publikovaných rozhodnutí tehdejších soudu je zřejmé, že soud k rozhodnutí o střídavé péči dospěl na základě toho, že oba dva rodiče takové rozhodnutí navrhovali a na tomto způsobu péče o dítěte se dohodli.¹¹⁹ Avšak je zcela zřejmé, že většina rodičů nechce vyjít vstříc druhému a nechtějí se o dítě v žádném případě dělit.

Rodiče by se měli domluvit na porozvodové péči o dítě, tak aby byla především v nejlepším zájmu dítěte. Rodiče je potřeba dostatečně motivovat a aktivně vést, aby dosáhli již zmíněné dohody. Ustanovení § 474 ZZŘS stanoví, že soudy vedou rodiče k nalezení smírného řešení. Soud může rodičům uložit na dobu nejvýše tří měsíců účast na mimosoudním smířčím či mediačním jednání nebo může uložit i rodinnou terapii či nařídít rodičům setkání s odborníkem v oboru pedopsychologie. Jestliže jeden z rodičů odmítá hledat kompromis s druhým rodičem ve věci týkající se společného dítěte, má to určitou hodnotu o jeho výchovných předpokladech a zajištění harmonického vývoje dítěte.¹²⁰

Je nutné poznamenat, že soud nemá povinnost dohodu rodičů o střídavé péči schválit, jelikož soud v řízení zkoumá, zda dohodnutý způsob výkonu je v souladu se zájmy dítěte. Soud dohodu o střídavé péči vždy neschválí, pokud není v zájmu samotného dítěte, a poté rozhodne autoritativně.¹²¹

Existující dohoda ohledně péče o dítě má zásadně přednost před její soudní změnou, a to z důvodu stability výchovného prostředí dětí, které jsou většinou na nastavený režim navyklé a pro děti nemusí být v nejlepším zájmu měnit soudním rozhodnutím. Zájem na stálosti výchovného prostředí převažuje zájmy rodiče na styk.¹²²

Ústavní soud se k dohodě rodičů vyjádřil v nálezu ze dne 10. 1. 2008, sp. zn. I. ÚS 2412/07, kde Ústavní soud uvedl: „...zákon o rodině nestanoví podmínku, že by bylo třeba dohody rodičů proto, aby soud mohl rozhodnout o střídavé výchově nezletilých dětí. Soud

¹¹⁹ PRŮCHOVÁ, Bohumila; NOVÁK, Tomáš. Lze prosadit střídavou výchovu proti vůli jednoho z rodičů? *Právo a rodina*, 2003, roč. 5, č. 10, s. 10.

¹²⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1015.

¹²¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1015.

¹²² Nález Ústavního soudu ze dne 21. listopadu 2017, sp. zn. IV. ÚS 1921/17.

v řízení posuzuje, zda je tento typ výchovy v zájmu dětí. Je samozřejmě lepší, aby se rodiče na takovém modelu výchovy dohodli, nezbytnou podmínkou to však vždy není.¹²³

Nastávaly i situace, kdy soud na prvním jednání ve věci vyčlenil časový prostor na celé dopoledne a vedl rodiče k dohodě. Díky tomu odcházeli účastníci s rozhodnutou záležitostí a s kompromisem respektující zájem nezletilého dítěte. Avšak ne všichni rodiče jsou takového přístupu vždy schopni.¹²⁴ Rodiče by měli být schopni se domluvit na střídavé péči především ve prospěch dítěte a za žádných okolností netahat dítě do konfliktů mezi nimi.

O střídavé péči je tedy většinou rozhodováno v případech, kdy soud schválením dohody rodičů potvrzuje dlouhodobý faktický vztah, který je v zájmu dítěte a dítě i oba rodiče s tímto výchovným modelem souhlasí. Je třeba mít na paměti, že dohoda rodičů bývá obvykle více respektována než autoritativní rozhodnutí soudu. V dohodě rodičů musí být mimo jiné stanoven interval střídání, trvalé bydliště dítěte, což je důležité zejména s ohledem na dávky sociální podpory a také musí být určen obvodní lékař dítěte.¹²⁵ Ve většině případů má dítě trvalé bydliště u matky, kdy dávky sociální podpory dostává pouze matka dítěte.

Pokud se rodiče dohodnou i o méně běžných záležitostech je menší pravděpodobnost výskytu dalších sporů v budoucnu. Dohoda o střídavé péči se může postupem času měnit vzhledem k okolnostem, které v budoucnu nastanou. Podrobný text především zaručuje méně problémů při výchově svého dítěte.

7.2 Nesouhlas rodiče se střídavou péčí

Lze konstatovat, že zatímco bezprostředně po novele zákona o rodině ze srpna 1998 soudy při neochotě jednoho z rodičů s režimem střídavé péče rozhodovaly tak, že zamítly tuto možnost, v současné době již soudy dávají větší prostor tomu, aby zkoumaly, zda skutečně nebude nejvhodnějším způsobem další výchovy dítěte střídání u obou rodičů. Pokud rodiče nebo dokonce samotné děti preferují střídavou péči nebo pokud rodiče realizují obdobnou podobu střídavé péče a dítě je s ním dostatečně spokojené, tak se soudy zabývají svěřením dítěte do střídavé péče obou rodičů po rozvodu.¹²⁶

¹²³ Nález Ústavního soudu ze dne 10. ledna 2008, sp. zn. I. ÚS 2412/07.

¹²⁴ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Pohled společnosti na střídavou výchovu se mění. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 4, s. 15.

¹²⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 82.

¹²⁶ PRŮCHOVÁ, Bohumila; NOVÁK, Tomáš. Lze prosadit střídavou výchovu proti vůli jednoho z rodičů? *Právo a rodina*, 2003, roč. 5, č. 10, s. 11.

Rozhodnutí o střídavé péči musí být především v zájmu dítěte, aby byly lépe zajištěny jeho potřeby, a jestliže soud nemůže schválit dohodu, jelikož jeden z rodičů nesouhlasí se střídavou péčí, pak případné rozhodnutí o střídavé péči by nemělo být v zájmu dítěte.¹²⁷

Nesouhlas se střídavou péčí lze předpokládat na straně rodiče, jemuž by s největší pravděpodobností bylo dítě svěřeno do péče, nicméně může nastat situace, kdy se střídavou péčí nesouhlasí rodič, do jehož péče by dítě zřejmě nebylo svěřeno. V takovém případě nelze očekávat, že je v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do střídavé péče, když samotný rodič o tento výchovný model nestojí.¹²⁸

Dále bych chtěl zmínit rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 10 Co 877/2003 ze dne 19. 1. 2004 kde soud usoudil, že i přes přání nezletilého dítěte není možné rozhodnout o střídavé péči, pokud rodiče nemají urovnané vztahy mezi sebou. Neschopnost rodičů dohodnout se na jednotlivém postupu a podmínkách bylo překážkou rozhodnutí soudu o střídavé péči. I přes nezásadní neshody nemůže soud tyto neshody podceňovat.¹²⁹

Dohoda rodičů je tedy preferovanějším způsobem, jak dosáhnout střídavé péče, který i potvrdil Ústavní soud již ve výše zmíněném nálezu sp. zn. I. ÚS 48/04 ze dne 27. 1. 2005, kde uvedl: „...svěření dítěte do střídavé výchovy rodičů nesmí být ústupkem jejich vzájemné rivalitě, ale vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu rodičů k dítěti; to předpokládá toleranci, vyspělost a dobrou vůli všech zúčastněných. Rozhodnutí o střídavé výchově nezletilého dítěte by mělo vycházet z jejich společné vůle a dohody, schopnosti spolu komunikovat a spolupracovat a nezapojovat dítě do svých vzájemných problémů.“¹³⁰ Ústavní soud v tomto nálezu naznal, že střídavou péči nelze za žádných okolností nařídit či vynutit při nesouhlasu jednoho rodiče, jelikož svěření dítěte do střídavé péče nesmí být ústupkem jejich rivalitě.¹³¹

Avšak soudkyně Ústavního soudu Ivana Janů měla zcela odlišné stanovisko a uvedla: „v projednaném případě obecné soudy nevěnovaly dostatečnou pozornost a nezjistily důvody, proč matka nezletilého není ochotna s otcem dítěte spolupracovat na společné střídavé výchově, ačkoliv on tuto ochotu deklaroval před soudem nalézacím i odvolacím. Stejně tak nevěnovaly pozornost a nevezaly v úvahu, jak se zdá osvědčenou, roli babičky dítěte se strany

¹²⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství, komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 95.

¹²⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 2 s. 9.

¹²⁹ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. ledna 2004, sp. zn. 10 Co 877/2003.

¹³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04.

¹³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04.

matky, která dle tvrzení stěžovatele spolupracuje s oběma rodiči, je ochotna pomáhat s výchovou nezletilé i do budoucna.“¹³²

Soudkyně Ivana Janů na základně znaleckého posudku považovala za prokázané, že nezletilé dítě je dostatečně citově stimulované oběma rodiči, k nimž má citové pouto a výchovné postoje obou rodičů k dítěti jsou hodnoceny stejně.¹³³

Dále Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 2661/10 ze dne 2. 11. 2010 uvedl, že pokud by nebylo možné nařídit střídavou péči v případě neexistence způsobilé komunikace mezi rodiči, by k vyloučení střídavé péče stačilo pouze jednostranné a účelové odmítání kvalifikované komunikace.¹³⁴

Lze tedy předpokládat, že pokud by oba rodiče nesouhlasili se střídavou péčí, tak by střídavá péče nebyla v zájmu dítěte a soudy v tomto případě střídavou péčí většinou nenařizují. Naopak Ústavní soud v usnesení sp. zn. II. ÚS 2082/08 ze dne 5. 11. 2008, rozhodl o střídavé péči, kdy rodiče nevyslovili souhlas, ale nevyslovili ani nesouhlas.¹³⁵

V současné době může soud nařídit střídavou péči i bez souhlasu jednoho z rodičů. Ústavní soud rozhodl nálezem sp. zn. III. ÚS 1206/2009 ze dne 23. února 2010 tak, že je zásadně věcí soudu zvážit podmínky svěřením dítěte do péče jednoho či druhého rodiče, nicméně je potřeba zkoumat důvod nesouhlasu jednoho z rodičů.¹³⁶ Následně Ústavní soud judikoval, že nesouhlas matky se střídavou péčí o dítě může být relevantní pouze tehdy, pokud je vybudován na důvodech, které mohou negativně zasahovat do zájmu dítěte. Ovšem soud nemusí provádět dokazování, pokud je nesouhlas rodiče založen jen na absurdním nebo nepřezkoumatelném důvodu. Jestliže bude prokázáno, že nesouhlas nemá negativní vliv na nejlepší zájem dítěte, nemohou soudy na nesouhlasu rodiče vydat rozhodnutí, které by střídavé péči nevyhovělo. Soudy nesmí rezignovat, jakmile jeden z rodičů nesouhlasí se střídavou péčí.¹³⁷

I přes to, že důvodová zpráva k občanskému zákoníku výslovně pamatuje na nutnost dohody rodičů při svěřením dítěte do střídavé péče, zákon souhlasnou dohodu o střídavé péči nenařizuje. Dosavadní zkušenosti s tímto výchovným modelem svědčí o tom, že jak ve

¹³² Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04.

¹³³ Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04.

¹³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 2. listopadu 2010, sp. zn. I. ÚS 2661/10.

¹³⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. listopadu 2008, sp. zn. II. ÚS 2082/08.

¹³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09.

¹³⁷ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1. s. 2.

společné péči rodičů, tak i ve střídavé péči se rodiče musí domluvit na mnoha důležitých věcech.¹³⁸

Ústavní soud v usnesení sp. zn. III. ÚS 2009/14 ze dne 11. 8. 2014 se vyjádřil k nefunkční komunikaci mezi rodiči a uvedl, že střídavou péči nelze vyloučit pouze jenom na základě hodnocení vztahu.¹³⁹

Taktéž v nálezu sp. zn. I. ÚS 1554/2014 ze dne 30. 12. 2014 Ústavní soud uvedl, že jen ve zcela výjimečných případech může zabránit svěřením dítěte do střídavé péče i nevhodná komunikace mezi rodiči.¹⁴⁰ Ovšem je zapotřebí odlišit nevhodnou komunikaci od nesouhlasu jednoho rodiče se střídavou péčí, kterým přípustným důvodem není.

Střídavou péči dále řešil Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 3216/2013 ze dne 25. 9. 2014, kdy otec se kvůli péči o děti přestěhoval z Anglie zpátky do České republiky, a matka se střídavou péčí nesouhlasila. Ústavní soud zrušil rozhodnutí o výlučné péči matky s odůvodněním, že dítě má být v péči obou rodičů a je vinou pouze rodičů, že mají vůči sobě nepřekonatelné rozpory. Soudy by se měly snažit o zlepšení vztahů mezi rodiči, jelikož pokud jeden z rodičů střídavou péči odmítá a soudy přijmou jeho názor, odměňují právě nespolupracujícího rodiče. Ústavní soud má názor, že zájem dítěte je důležitější než stabilita jeho domácího prostředí.¹⁴¹

Pokud soudy nevěnují dostatečnou pozornost a nezjistí důvody, proč není jeden z rodičů ochoten s druhým rodičem spolupracovat na střídavé péči, ačkoliv druhý rodič je schopen se na péči v dostatečné míře podílet a výchovný odborník potvrdí vhodnost tohoto modelu, lze dovozovat zásah jak do rodičovských práv rodiče, tak i do práv nezletilého dítěte.¹⁴²

Na důležitost znaleckého zkoumání poukázal Ústavní soud v usnesení sp. zn. II. ÚS 2555/13 ze dne 12. 11. 2013. V tomto případě na základě znaleckého posudku byla zjištěna vzájemná nekomunikace a nevráživost mezi rodiči, která trvala i přes pomoc psychologů. Ústavní soud shledal, že v tomto případě střídavá péče nemohla být možná.¹⁴³

¹³⁸ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1. s. 3.

¹³⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. srpna 2014, sp. zn. III. ÚS 2009/14.

¹⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/2014.

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/2013.

¹⁴² PRŮCHOVÁ, Bohumila; NOVÁK, Tomáš, Diskuse k článku soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti. *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 7, s. 20.

¹⁴³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. listopadu 2013, sp. zn. II. ÚS 2555/13.

7.3 Věk dítěte a jeho vliv na střídavou péči

Obecně platí, že vhodnost střídavé péče pro děti roste s jejich věkem. Podle něj se za nejužší věk, kdy lze uvažovat o střídavé péči je minimálně tři roky, jelikož dítě je schopno jít do školky. Dítě do věku tří let by mělo usínat ve stejném prostředí se stejným rodičem, nejlépe s matkou. V předškolním věku by se neměla nařizovat střídavá péče, pokud nebude možné s ní pokračovat do školního věku, aby dítě například nemuselo střídat školní kolektiv. V batolecím věku je přínos střídavé péče spíše ke škodě dítěte než k prospěchu, jelikož dítě je fixované na matku a dítě frustruje, když se mu střídá primární pečující osoba. Jakmile dítě bez problému zvládá změnu autority z rodiče na učitelku a zpět, změnu prostředí a zařazení se do kolektivu, může být dítě svěřeno do střídavé péče.¹⁴⁴

Existují případy, kdy i v batolecím věku je dítě svěřeno do střídavé péče. V rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 sp. zn. 50 P 336/2006, odůvodnil soud rozsudek tak, že pokud je péče obou rodičů zcela v pořádku, nebrání nic tomu, aby se rodiče pravidelně střídali v péči o dítě raného věku. Nezletilému dítěti v tu dobu bylo pouhých 22 měsíců a rodiče předložili soudu dohodu o střídavé péči v intervalu po jednom týdnu střídání.¹⁴⁵

Podle názoru Prof. JUDr. Milany Hrušákové v případě dětí raného věku je schválení dohody o střídavé péči závislé na osobnosti dítěte a na výchovných schopnostech obou rodičů, ale schválení této dohody by mělo být spíše výjimkou než samozřejmostí.¹⁴⁶

7.4 Zdravotní stav dítěte v kontextu střídavé péče

Zdravotní stav dítěte může mít taktéž značný vliv na svěřením dítěte do střídavé péče. Soudy by neměly nařizovat střídavou péči, pokud by se vlivem střídání prostředí zhoršil zdravotní stav dítěte, a tím pádem by střídavá péče byla více ke škodě dítěte než k užítku.

Ústavní soud v usnesení sp. zn. I. ÚS 1484/12 ze dne 7. 11. 2012 zamítl stížnost otce, který se domáhal střídavé péče, jelikož dítě mělo cukrovku a bylo méně sociálně adaptibilní, což ve spojení vedlo k nevhodnosti střídavé péče.¹⁴⁷ Nicméně je nutné poznamenat, že samotné onemocnění cukrovky není důvod pro nenařizením střídavé péče.

V dalším případě soud neschválil nezletilé dítě do střídavé péče z důvodu, že nezletilé dítě postrádalo přiměřenou úroveň pozornosti a bylo nadměrně aktivní, jelikož toto chování

¹⁴⁴ KLIMEŠ, Jeroným. *Střídavá výchova a styk s dítětem po rozchodu* [online]. 2009, 2-3 s. [cit. 10. listopadu 2017] Dostupné z: http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf.

¹⁴⁵ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. září 2006, sp. zn. 50 P 336/2006.

¹⁴⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství, komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 96.

¹⁴⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. listopadu 2012, sp. zn. I. ÚS 1484/12.

dítěte lze korigovat stabilním prostředím, přičemž střídavá péče by stabilní prostřední nenabízela.¹⁴⁸

7.5 Velká vzdálenost bydlišť rodičů

Dříve střídavá péče byla nerealizovatelná, pokud byla příliš velká vzdálenost bydlišť obou rodičů. V soudní praxi se kritérium vzdálenost bydlišť postupem času měnil, což může souviset s migrací obyvatel za prací, novým partnerem apod. Není tedy možné říci, že není v zájmu dítěte, aby se často přesouvalo z jednoho konce republiky na druhý nebo z jednoho státu do druhého. Nicméně je zapotřebí v každém jednotlivém případě zkoumat určité okolnosti.¹⁴⁹

Podle usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 543/05 ze dne 2. 3. 2006 byla příliš velká vzdálenost bydlišť obou rodičů jednou z překážek, která nevyzněla ve prospěch střídavé péče, nicméně je potřeba zmínit, že v tomto konkrétním případě bylo více důvodů k nenařízení střídavé péče.¹⁵⁰

Ačkoliv bude příliš velká vzdálenost bydlišť obou rodičů, existuje možnost, že dojde ke změně bydliště jednoho z rodičů, kdy tuto možnost přezkoumává obecný soud. Ústavní soud uvedl v nálezu sp. zn. I ÚS 266/10 ze dne 18. srpna 2010 následující: „... *pokud by mělo být pro odvolací soud překážkou pro vyhovění stěžovateli odlišné místo bydliště, bude na místě dotaz na stěžovatele, zda by se nerozhodl přestěhovat do aktuálního místa bydliště dítěte či zda se po dobu výchovy nemůže zdržovat v místě bydliště dítěte.*“¹⁵¹

Dále Ústavní soud v dřívějším rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 1278/10 ze dne 26. května 2010 se vyjádřil, že jedním z důvodů obtížné situace je i postoj matky, která se po zániku manželství rozhodla přestěhovat do jiného města a vznikla velká vzdálenost bydlišť obou rodičů nezletilého dítěte.¹⁵² Soud tedy musí vždy zkoumat důvody změny bydlišť obou rodičů, aby nedocházelo k bezdůvodné změně bydliště.

Novější nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1921/17 ze dne 21. listopadu 2017 taktéž uvádí, že vzdálenost bydlišť obou rodičů nemůže být jediný důvodem pro nenařízení tohoto výchovného modelu, aniž by byl blíže zkoumán dopad častého stěhování na vývoj nezletilého dítěte.¹⁵³

¹⁴⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. I. ÚS 709/11.

¹⁴⁹ KAISEROVÁ, Veronika. Střídavá výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 8-9.

¹⁵⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. března 2006, sp. zn. II. ÚS 543/05.

¹⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 18. srpna 2010, sp. zn. I ÚS 266/10.

¹⁵² Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. května 2010, sp. zn. II. ÚS 1278/10.

¹⁵³ Nález Ústavního soudu ze dne 21. listopadu 2017, sp. zn. IV. ÚS 1921/17.

7.6 Navštěvování jedné školy

Mezi další předpoklady dříve patřilo nutnost navštěvování stejné školy, aby soudy souhlasily se střídavou péčí,¹⁵⁴ jelikož i z psychologického hlediska byl názor takový, že u střídavé péče je blízkost bydlišť velmi důležitá, aby dítě nemuselo střídat např. po 14 dnech školu, a tím pádem si dítě ve škole ponechá stejné kamarády.¹⁵⁵

Ohledně střídání školního kolektivu a k vlivu této skutečnosti se Ústavní soud vyjádřil v nálezu sp. zn. II. ÚS 1835/12 ze dne 5. 9. 2012, kde Ústavní soud cituje názor Jeronýma Klimeše: „*Střídavá výchova by podle některých odborníků rovněž neměla znamenat střídání školního kolektivu, výchova či přesněji řečeno rozšířený styk by měl probíhat tak, že celá školní docházka proběhne v jedné zemi, letní a zimní prázdniny v druhé. Školáci jsou již mnohem více fixováni na svůj kolektiv vrstevníků a je škodlivé tento kolektiv střídat v jakémkoli cyklu. I týdenní, i půlroční střídání vytrhuje dítě z jeho dětského kolektivu a dělá z něho outsidera, protože s kamarády nesdílí společný osud. Střídání školního kolektivu v praxi může znamenat, že dítě kromě normální rodiny přijde i o normální vztahy v kolektivu, které se formují po celou dobu školní docházky.*“¹⁵⁶

Ohledně navštěvování dítěte do dvou škol se zabýval Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 169/16 ze dne 24. 6. 2016, kdy Ústavní soud konstatoval, že při docházce do dvou různých škol je nutné zkoumat zájem dítěte. Není dostačující, že nezletilé dítě režim střídavé péče a docházku do dvou škol zvládá, ale je zapotřebí také zkoumat, jaký vliv má střídavá péče na jeho soukromý život, zda dítě prožije šťastné a spokojené dětství či zda má možnost se stýkat se svými kamarády.¹⁵⁷ Pouhé zvládnutí učiva není tedy dostačující a soud stále musí zkoumat především zájem dítěte.

Je nutné říci, že jestliže dítě bude mít přání být ve střídavé péči i přes velkou vzdálenost bydlišť rodičů a bude ochotno navštěvovat dvě různé školy, může být tato překážka střídavé péče překonána právě tímto přáním dítěte. Soud musí rozlišit a posoudit relevantnost přání dítěte, zda jde o rozumově vyspělého jedince a zda si dítě dokáže představit důsledky svého přání. Zde je potřeba zejména zkoumat, jaké faktické dopady by střídavá péče měla na život dítěte.¹⁵⁸

¹⁵⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství, komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 96.

¹⁵⁵ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 3.

¹⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 5. září 2012, sp. zn. II. ÚS 1835/12.

¹⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16.

¹⁵⁸ KAISEROVÁ, Veronika. Střídavá výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 9.

I školský zákon č. 561/2004 Sb. po novele č. 472/2011 Sb. umožňuje snadnější realizaci střídavé péče, jelikož je možnost navštěvovat dvě základní školy. Tato novela se dotýká § 49 odst. 4, kdy zákon stanoví, že: „*Pokud žák, který byl rozhodnutím soudu svěřen do střídavé výchovy rodičů, plní povinnou školní docházku střídavě ve dvou základních školách, vydává mu vysvědčení základní škola, v které zahájil vzdělávání dříve, pokud k tomu nebyla dohodou rodičů nebo rozhodnutím soudu určena druhá škola. Při hodnocení výsledků vzdělávání žáka za pololetí školního roku zohlední škola, která bude vydávat vysvědčení, hodnocení výsledků vzdělávání žáka druhou školou.*“¹⁵⁹

Tato změna zákona upravuje podmínky pro plnění školní docházky u dětí, kteří jsou ve střídavé péči, tak aby dítě mohlo docházet v místě pobytu obou rodičů. Děti, které byly svěřeny do střídavé péče, by tak měly mít právo být přijaty k plnění povinné školní docházky střídavě ve dvou základních školách. Při vzdělávání dítěte by jedna ze škol měla mít hlavní odpovědnost za vzdělávání a hodnocení žáka, a zároveň žák by byl vzděláván v souladu s jejím školním vzdělávacím programem. Právě tato škola by měla vydávat žákovi vysvědčení a je nutná spolupráce ředitelů obou škol.¹⁶⁰

K této problematice se vyjádřil i Ústavní soud nálesem sp. zn. I. ÚS. 1506/13 ze dne 30. května 2014, kdy dle názoru Ústavního soudu není velká vzdálenost bydlišť obou rodičů důvodem, který by vylučoval vhodnost střídavé péče. Dále dle názoru Ústavního soudu může přetrvat model střídavé péče i poté, co nezletilé dítě nastoupí do základní školy s možností individuálního vzdělávání ve smyslu § 49 odst. 4 školského zákona. Ústavní soud nemůže tuto otázku posuzovat, jelikož to náleží pouze do kompetence obecných soudů.¹⁶¹

7.7 Zaměstnání rodiče

Zaměstnání rodiče může ovlivňovat vhodnost střídavé péče, zejména při velké časové zátěži rodiče. Ovšem vyloučit střídavou péči jen z důvodu zaměstnání není možné, jelikož rodič musí do zaměstnání chodit, aby zabezpečil potřeby dítěte. Střídavá péče nemá žádný smysl, pokud by se rodič nemohl o dítěte dostatečně starat.

Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 554/04 ze dne 11. 5. 2005, uvedl, že: „*není možné, aby jeden z rodičů byl omezen na svých rodičovských právech pouze z důvodu výkonu*

¹⁵⁹ Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁰ KAISEROVÁ, Veronika. Střídavá výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 10.

¹⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. května 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13.

povolání“.¹⁶² Není tedy nutné posuzovat vliv výkonu zaměstnání na možnost osobně pečovat o dítě a zaměstnání rodiče tedy nepřekáží tomu, aby dítě bylo svěřeno do střídavé péče.

Ohledně finančního prostředku se vyjádřil Ústavní soud v nálezu sp. zn. IV. ÚS 898/12 ze dne 1. 11. 2012, kdy Ústavní soud konstatoval: „stěžovatel má v obecné rovině zájem na výchově svých dětí, nicméně to nic nemění na tom, že s ohledem na jím vylíčenou nemožnost nalézt zaměstnání není schopen zajistit péči a současně hmotné prostředky při případné střídavé péči“.¹⁶³

7.8 Sexuální orientace rodičů

Zákon o registrovaném partnerství definuje registrované partnerství v § 1 odst. 1 jako trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé zákonem¹⁶⁴, nicméně nastává otázka, zda registrované partnerství může být překážkou pro výkon střídavé péče.

V § 13 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství uvádí: „Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.“¹⁶⁵ Toto ustanovení nepojednává přímo o střídavé péči, avšak vyplývá z něho, že by orientace rodičů neměla být žádnou překážkou, aby dítě bylo ve střídavé péči.

7.9 Změna poměrů

Změnu poměrů projednává občanský zákoník v § 909, kde uvádí: „Změní-li se poměry, soud změní rozhodnutí týkající se výkonu povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti i bez návrhu.“¹⁶⁶

Výkon rodičovské odpovědnosti se mění postupem věku a potřebám dítěte. Pokud je dítě předškolního věku a není pro něj střídavá péče vyhovující, postupem času může dojít k opaku. Pokud se dítě dostane do věku, kdy začne chodit do školy, lze vhodnost střídavé péče vyloučit. Při změně poměrů může soud změnit výchovné prostřední z výlučné péče jednoho rodiče na střídavou péči. Změna poměrů musí být trvalá, mít podstatný význam a nadále být v zájmu dítěte.¹⁶⁷

¹⁶² Nález Ústavního soud ze dne 11. května 2005, sp. zn. II. ÚS 554/04.

¹⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2012, sp. zn. IV. ÚS 898/12.

¹⁶⁴ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁵ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁷ PLECITÝ, Vladimír a kol. *Základy rodinného práva*. 1. Vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 45-47.

Problematikou plynutí času se zabýval Ústavní soud v usnesení sp. zn. III ÚS 6/05 ze dne 13. 7. 2005, kdy otec dítěte se snažil získat svou dceru do výlučné či střídavé péče, ačkoli spolu rodiče uzavřeli v roce 1998 dohodu schválenou soudem o svěření dvouleté dcery do výlučné péče matky. Nastala tak otázka, zda s ohledem na změnu věku nezletilé dívky došlo ke změně poměrů, avšak Ústavní soud došel k závěru, že změna poměrů nenastala. Dále Ústavní soud nepovažuje plynutí času a změnu věku dítěte za změnu poměrů.¹⁶⁸ Podle mého názoru došlo ke změně poměrů, protože v době schválení dohody o výlučné péči bylo dítěti pouhé dva roky, což pro střídavou péči není příliš vhodný věk, ale v roce 2005 bylo dítěti devět let a tento věk už je vhodný pro střídavou péči.

¹⁶⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. července 2005, sp. zn. III ÚS 6/05.

8 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo co nejlépe postihnout problematiku střídavé péče a definovat jednotlivé faktory, které ovlivňují nařízení střídavé péče. Další cíl této diplomové práce bylo formulovat doporučení pro rozhodování ve věcech tohoto výchovného modelu, k nimž jsem při psaní této diplomové práce došel.

V České republice neustále stoupá počet rozvodu manželství a díky tomu stále roste zájem rodičů o tento výchovný model. Z počátku byla laická i odborná veřejnost k fungování střídavé péče často velice nedůvěřivá, nicméně postupem času se měnil názor veřejnosti ve prospěch střídavé péče. Existuje tak mnoho rozdílných názorů a doporučení ze strany psychologů, právních odborníků, rodičů i dětí.

Za základní předpoklady úspěšné střídavé péče jsou považovány především fungující komunikace a spolupráce mezi oběma rodiči, kdy bez těchto předpokladů nemůže být střídavá péče za žádných okolností úspěšná. Střídavá péče o děti po rozvodu nesmí být ústupkem rodičů jejich vzájemné rivalitě, ale musí vyjadřovat jejich kvalitní a pozitivní vztah, což předpokládá zejména dobrou vůli obou rodičů.

Zpočátku judikatura Ústavního soudu poukazovala na nutnost dohody rodičů o střídavé péči. Teprve postupem společenských změn se měnila i judikatura Ústavního soudu, která v současné době připouští absenci dohody rodičů, ale je stále nutné zkoumat důvody nesouhlasu jednoho z rodičů. Ovšem je stále vhodné, pokud se oba rodiče na střídavé péči o dítě po rozvodu domluví, jelikož tato dohoda je nejen v zájmu dítěte, ale dohoda umožňuje lepší fungování tohoto výchovného modelu.

Nejčastější doba, po které se dítě u každého rodiče střídá, je jeden týden, ale mohou být i v řádech měsíců nebo dokonce i půl roku. Považuji za nutné tuto dobu upravovat podle věku dítěte, tak aby byla střídavá péče byla v zájmu dítěte a plnila svůj účel. U dětí raného věku se doporučuje interval střídání nejvíce po třech dnech, jelikož dítě tím nebude trpět odloučením od druhého rodiče, nicméně u starších dětí se doporučuje interval týden až čtrnáct dní, aby dítě mělo zachována okruh kamarádů a také možnost navštěvovat stejné mimoškolní aktivity. V zahraničí často svěřují děti do střídavé péče v intervalu jednoho měsíce, ale v české praxi k tomuto intervalu rodiče spíše nepřístupují. Podle mého názoru je interval delší než jeden měsíc vhodný pouze v případech, pokud je příliš velká vzdálenost bydliště obou rodičů.

Z výše uvedeného vyplývá, že střídavá péče má celou řadu kritiků i zastánců mezi laickou i odbornou veřejností, čímž je jasné, že střídavá péče má mnoho výhod i nevýhod,

kteřé se objevují v aplikační praxi. Z žádných výzkumů jsem neusoudil, že by střídavá péče o děti nějak zatěžovala dítě nebo rodiče, a to i přes změnu prostředí či dojíždění.

Mezi hlavní pozitivní aspekty střídavé péče patří skutečnost, že si dítě nadále udrží oba své rodiče ve svém životě a při výchově dítěte jsou tak zachovány prvky ženského i mužského vzoru, které jsou velice důležité pro vývoj dítěte. Střídavá péče neobyčejně usnadňuje dětem orientaci jak ve světě, tak zejména i v sobě. Důležité také je, že při střídavé péči se dítěti nezabrdí jeho emocionální vývoj. Dále bych chtěl také zmínit, že střídavá péče nutí oba rodiče spolupracovat při výchově svého dítěte a nutí je také investovat svůj čas a finance do výchovy svého dítěte.

Mezi negativní aspekty tohoto výchovného modelu lze zejména zařadit nutnost měnění prostředí, jelikož dítě se musí neustále stěhovat z jednoho domova do druhého, což může být pro nezletilé děti velice stresující a dítě se může připadat často v nejistotě.

Z dalších negativních aspektů bych rád zmínil to, že střídavá péče je často finančně náročnější než výlučná péče jednoho rodiče, jelikož dítě potřebuje nejen zcela zařízený domov u obou bydlíšť, ale i další věci, které mohou zatížit rozpočet obou domácností. Ovšem je zapotřebí mít na paměti, že řadu věcí, které dítě potřebuje lze z jedné domácnosti do druhé přenést.

Považuji za vhodné u střídavé péče zavést zkušební lhůtu, ve které by si rodiče v praxi mohli vyzkoušet tento výchovný model. Zkušební lhůta by pak v každém individuálním případě ukázala, zda se tento výchovný model osvědčí a zda je v zájmu dítěte.

Střídavá péče na Slovensku je legislativně upravena velice podobně jako u nás. Na Slovensku soudy musí zkoumat vždy zájem dítěte, pokud se střídavou péčí jeden z rodičů souhlasí. Je nutné podotknout, že na Slovensku se osvědčil interval střídání dva dny matka, dva dny otec, tři dny matka, dva dny otec, dva dny matka, tři dny otec, avšak tento interval klade zvýšené nároky na spolupráci rodičů. Tento interval střídání se u nás objevuje velice zřídka.

Ve Francii může soud na žádost jednoho z rodičů dítěte nebo i bez souhlasu rodičů svěřit dítě do střídavé péče na určité časové období a po uplynutí doby soud rozhodne, zda dítě nadále bude ve střídavé péči do výlučné péče jednoho z rodičů. Jak už výše jsem poznamenal, tak tuto zkušební dobu by bylo vhodné zavést i u nás.

V soudní praxi se postupem času měnil názor na kritérium vzdálenosti bydlíšť, kdy už není zapotřebí blízkost bydlíšť obou rodičů, ale je nutné říci, že pro dítě může být velice stresující velká vzdálenost bydlíšť. Zejména pro děti raného věku je blízkost bydlíšť velice důležitá, jelikož je pro děti důležitá stabilita výchovného prostředí.

S velkou vzdáleností bydlišť je nutné také vyřešit školní docházku nezletilého dítěte do dvou škol, především je zapotřebí zkoumat osobnost a zájem dítěte. Není dostačující, že dítě tento výchovný model a docházku zvládá, ale je zapotřebí zkoumat především jaký vliv má střídání kolektivu vliv na soukromý život dítěte. Z mého pohledu je velice důležité, aby dítě docházelo pouze do jedné školy, aby si dítě udrželo stejný školní kolektiv či stejný zájmový kroužek, jelikož se změnou střídání školního kolektivu hrozí vznik nejen posměšků, ale dokonce hrozí šikana dítěte. V případě velké vzdálenosti bydlišť je vhodný půlroční interval střídání, protože školy mají často odlišné osnovy výuky, a tudíž díky půlročnímu intervalu bude lépe zachována výuka dítěte.

I zaměstnání rodiče může ovlivnit vhodnost tohoto výchovného modelu, zejména pokud rodič má časově náročné zaměstnání, ale dle názoru Ústavního soudu nelze omezit rodiče na svých rodičovských právech z důvodu časově náročného zaměstnání. Nastává pak otázka, zda střídavá péče má smysl, pokud rodič netráví většinu času s malým dítětem kvůli svému zaměstnání.

Při psaní této práce jsem se také zaměřil na zdravotní stav dítěte a jeho vliv na střídavou péči. Dospěl jsem k závěru, že zdravotní stav dítěte může mít značný vliv, pokud by dítě bylo velmi nemocné nebo postižené, byla by střídavá péče spíše ke škodě než užitku a nebyla by v zájmu dítěte.

Hlavním vodítkem vhodnosti střídavé péče je judikatura Ústavního soudu, která definuje pozitivní i negativní kritéria, která ovlivňují vhodnost střídavé péče. Úprava v občanském zákoníku je obecná, aby soudy mohly posoudit vhodnost střídavé péče v konkrétním případě.

U střídavé péče je důležité především vyřešit otázku, zda střídavá péče je v zájmu dítěte. Soudy by tak měly přistupovat o porozvodové péči individuálně, přičemž nelze říci, že by střídavá péče byla vždy tím nejlepším řešením. Při psaní této diplomové práce jsem se snažil k problematice střídavé péče vyjádřit můj vlastní názor a snažil jsem se zaujmout především objektivní stanovisko k tomuto institutu.

Bibliografie

Monografie:

- ČERNÁ, Marie. *Rozvod, otcové a děti*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2001. 114 s. ISBN 80-86432-11-4.
- FRANCOVÁ, Marie. DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana a kol. *Manželství a rozvody*. Praha: Linde nakladatelství, 2002, 104 s. ISBN 8086131344.
- FRANCOVÁ, Marie. DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010 248 s. ISBN 978-80-7357-586-1.
- HOLUB, Milan; NOVÁ, Hana; SLADKÁ HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodině: komentář a předpisy související*. 9. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2011, 456 s. ISBN 978-80-87212-96-7.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství, komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 558 s. ISBN 978-80-7400-061-4.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1349 s. ISBN 978-80-7400-503-9.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *České rodinné právo*. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství doplněk, 2006, 398 s. ISBN 8072391925.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi*. Brno: C. H. BECK, 2006. 41 s. ISBN 8071792934.
- MATOUŠEK, Oldřich. PAZLAROVÁ, Hana. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portal. 2010, 214 s. ISBN 978-80-262-0522-7.
- PAVELKOVÁ, Bronislava. *Zákon o rodině. Komentár*. 1.vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011. 640 s. ISBN 978-80-7400-359-2.
- PLECITÝ, Vladimír a kol. *Základy rodinného práva*. 1. Vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 140 s. ISBN 978-89-7380-139-7
- TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 126 s. ISBN 978-80-7400-596-1.
- VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003. 262 s. ISBN 80-86432-48-3.

- ŠMÍD, Ondřej. ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Rozvod manželství*. Praha: Leges, 2013, 336 s. ISBN 978-80-87576-66-3.
- WARSHAK, Richard. *Revoluce v porozvodové péči o děti: otcovský faktor a mystika mateřství*. Praha: JAN, 1995, 264 s. ISBN 80-85529-16-5.
- ZUKLÍNOVÁ, Michaela. ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan a kolektiv. *Občanská zákoník. Komentář. Svazek II (§ 655-975)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016, 752s. ISBN 978-80-7478-457-6.

Články z odborných časopisů:

- BAKALÁŘ, Eduard. Kritéria pro posuzování kvality výchovných schopností rodičů. *Rodinné právo*, 1999, roč. 12, č. 10, s. 2-6.
- DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídávací nebo společná péče o nezletilého? *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1, s. 1 – 6.
- JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěřeni nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 4, s. 12-15.
- KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídací výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 12-14.
- KAISEROVÁ, Veronika. Střídací výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 8-10.
- LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Pohled společnosti na střídací výchovu se mění. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 4, s. 14-17.
- NOVÁK, Tomáš. Mýty o střídací péči o dítě po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 6, s. 12-14.
- NOVÁK, Tomáš. Dilema střídací péče: Potřebují děti více otce nebo jeden domov? *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 5, s. 16-19.
- NOVÁK, Tomáš. Problematické představy o střídací výchově dítěte po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 11, s. 15-18.
- NOVÁK, Tomáš. Zahraniční zkušenosti se střídací péčí. *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 2, s. 21-23.
- PRŮCHOVÁ, Bohumila; NOVÁK, Tomáš. Lze prosadit střídací výchovu proti vůli jednoho z rodičů? *Právo a rodina*, 2003, roč. 5, č. 10, s. 9-11.

- PRŮCHOVÁ, Bohumila; NOVÁK, Tomáš. Diskuse k článku soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti. *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 7, s. 20-22.
- ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 2 s. 8 – 13.
- SCHÖN, Monika. Koho české právo rozumí pod pojmem dítě? *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 17-19.
- SCHÖN, Monika. Střídavá výchova a vyživovací povinnost rodičů. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 9, s. 12.
- ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 1-5.
- TYL, Jiří. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti (Názor čtenáře). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 20-24.
- TYL, Jiří. Střídavá péče je prokázaně pro děti lepší (Výzkumy a statistiky porozvodové péče). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 11, s. 18-21.

Právní předpisy:

- Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb. ze dne 20. listopadu 1989
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- FRANCIE. Zákon č. 305/2002, ve znění pozdějších předpisů [online]. Dostupné z: http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do;jsessionid=EDAF813CF922E3D21B66543284617C3D.tpdjo15v_2?cidTexte=JORFTEXT000022454032&idArticle=LEGIARTI000022455677&dateTexte=20100711. <>
- SLOVENSKO. Zákon č. 36/2005 zákon o rodině a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- FRANCIE. Code Civil. Paris: Codes Dalloz, 2013. 3006 s. ISBN 978-2-247-12675-0.

Judikatura:

- Nález Ústavního soudu ze dne 19. dubna 2001, sp. zn. IV. ÚS 695/2000
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. května 2005, sp. zn. II. ÚS 554/04
- Nález Ústavního soudu ze dne 10. ledna 2008, sp. zn. I. ÚS 2412/07
- Nález Ústavního soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. III US 1206/2009
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. srpna 2010, sp. zn. I ÚS 266/10
- Nález Ústavního soudu ze dne 2. listopadu 2010, sp. zn. I. ÚS 2661/10
- Nález Ústavního soudu ze dne 5. září 2012, sp. zn. II. ÚS 1835/12
- Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2012, sp. zn. IV. ÚS 898/12
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. května 2014, sp. Zn. I. ÚS. 2482/2013
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. května 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/2013
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/2014
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. října 2015, sp. zn. IV. ÚS. 3330/2014
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2016, sp. zn. II US 169/16
- Nález Ústavního soudu ze dne 21. listopadu 2017, sp. zn. IV. ÚS 1921/17
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. července 2005, sp. zn. III ÚS 6/05
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. března 2006, sp. zn. II. ÚS 543/05
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. listopadu 2008, sp. zn. II. ÚS 2082/08
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. května 2010, sp. zn. II. ÚS 1278/10
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2011, sp. Zn. IV ÚS 2248/10
- Usnesení Ústavního ze dne 13. dubna 2011, soudu sp. zn. I. ÚS 709/11
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. listopadu 2012, sp. zn. I. ÚS 1484/12
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. listopadu 2013, sp. zn. II. ÚS 2555/13
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. srpna 2014, sp. zn. III. ÚS 2009/14
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. srpna 2015, sp. zn. III. ÚS 1544/15
- Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. ledna 2004, sp. zn. 10 Co 877/2003
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. září 2006, sp. zn. 50 P 336/2006

Elektronické prameny

- KLIMEŠ, Jeroným. *Střídavá výchova a styk s dítětem po rozchodu* [online]. 2009, 15 s. [cit. 10. listopadu 2017]. Dostupné z: <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf>.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Střídavá péče velebená i proklinaná* [online]. Bulletin-advokacie.cz. 9. dubna 2015 [cit. 2. února 2018]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/stridava-pece-velebena-i-proklinana>>.
- VODIČKA, Jiří. *Střídavá výchova v Evropě* [online]. 2009 [cit. 25. listopadu 2017]. Dostupné z: http://www.striedavka.sk/01_custom_content/DenSOS_Vodicka.ppt .

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá problematikou střídavé péče o děti po rozvodu rodičů. Práce se na začátku zabývá samotným pojmem střídavé péče, vývojem střídavé péče v České republice a délkou časového období střídání. Diplomová práce se také zabývá předpoklady střídavé péče včetně jednotlivých kritériích. Práce dále pojednává o pozitivních a negativních aspektech střídavé péče, které uvádějí především odborníci z oblasti právní vědy a psychologie. Dále je věnována kapitola střídavé péči v zahraničí, především na Slovensku a ve Francii. Na konci práce je pojednáváno především o střídavé péči v aplikační praxi.

Abstract

This thesis deals with problems of alternate custody of children after the divorce of their parents. At the beginning, this diploma addresses the idea of alternate custody, its development in the Czech Republic and the parenting time schedule. The thesis discusses the means of granting parenting rights, including individual criteria as well. The work furthermore deals with the positive and negative aspects of alternate custody, mainly stated by experts from section of law science and psychology. The next chapter talks about the alternate custody of foreign countries, especially in Slovakia and France. Lastly, the thesis talks about alternate custody in practice.

Seznam klíčových slov

Rodina

Manželství

Rozvod

Dítě

Otec

Matka

Nezletilý dítě

Výchova

Výlučná péče

Střídavá péče

Rodičovská odpovědnost

Zájem dítěte

List of the key words

Family

Marriage

Divorce

Child

Father

Mother

Minor child

Education

Sole custody

Alternate custody

Parental responsibility

Child's interest